

PLANINARSKE AKCIJE

ĐERDAP

VELEBIT

PRENJ

BJELASICA

MIDŽOR

SPELEOLOGIJA

GROTLJAVICA (CG)

LJUDI

EARTHWALKER

YUJI MIYATA

PROPELER

STO GODINA

OD OSVAJANJA

JUŽNOG POLA

BICIKLIZAM

ISTRA

MAKEDONIJA

PLANINARENJE MEMORIJALI BJELAŠNICE

Veliki adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Nova godina!

Uskoro će za nama ostati još jedna godina i ja sa ponosom mogu da kažem da smo tokom ove 2011. zajedno stvorili 12 brojeva „Moje planete“. Pisali smo o raznim vrhovima, pohodima, avanturama, biciklističkim, alpinističkim i speleo akcijama. Bili smo na raznim kontinentima, visinama i dubinama, a sve to smo dočarali rečima i slikama, te podelili sa vama. Pravi je trenutak da se zahvalim svim saradnicima i prijateljima redakcije na predanom radu i podršci koju su pružili ovom projektu. Takođe se zahvaljujem i svim čitaocima, jer smo kroz vaša pisma i interakciju dobili smernice kako da radimo i na koje teme stavimo poseban akcenat.

Radujem se idućoj godini, jer je postalo očigledno da će

„Moja planeta“ zaživeti kao medij i prijatelj svim ljubiteljima prirode i svih outdoor sportova.

Srećno vam novo leto i svako dobro!

urednik JOVAN JARIĆ

Fotografija naslovne strane: **Dreamstime**

MOJA PLANETA 15 • Decembar 2011.
Besplatan outdoor magazin za aktivni život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanie je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatan outdoor magazin za aktivni život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registr javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:
DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljaju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamarske i nenačarne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno nas posetite i na našoj Internet stranici:
www.mojaplaneta.net
jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adresi:
magazin@mojaplaneta.net
već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naša Internet stranicu i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne brojeve našeg e-magazina.

Stara planina

SRBIJA

>> DOM BABIN ZUB (1.578 MNV)

Dom se nalazi na 56 km od Knjaževca, 80 km od Niša, a 330 km od Beograda.

Dolazak: Dolazak je iz pravca Knjaževca preko sela Kalna i sela Crni Vrh.

Na nadmorskoj visini od 1.758 m na prostoru Babinog Zuba, nalazi se planinarski dom kapaciteta 80 ležajeva za goste, kojim upravlja JP Babin Zub. Planinarski dom poseduje sobe sa sopstvenim kupatilima (27 ležajeva), kao i sobe sa izdvojenim sanitarnim čvorovima sa topлом i hladnom vodom. Gostima Planinarskog doma je na raspolaganju restoran sa 60 mesta i klub sa kaminom-salom za 30 korisnika. Klub je opremljen audio-video opremon i namenjen je za dnevni boravak gostiju. Žičara i ski lift se nalaze na Markovoj livadi (1.545 m nadmorske visine), 800 m udaljeni od postojećih smeštajnih objekata! Put koji vodi do ski staza je pre svega pešačka zona, ali je prohodan i za terenska vozila.

Planinarenje: Najviši vrh Stare Planine, Midžor (2.180m), udaljen je 8 km. Do sela Topli Do ima 11

Nastavak
na strani 6.

km, a odатле се може канјоном Темштице стићи до манастира Темска и Пирота.

Kontakt: +381 19 731 780, +381 19 731 781, +381 63 215 682,
e-mail: pl.dombabinzub@gmail.com

>> GOLEMA REKA, DOMAĆINSTVO SA KONAKOM
Seoska drvena kuća за смештај планинара, бициклиста и свих ljubitelja prirode. Налази се у селу Crni vrh, Stara planina.

Dolazak: Raspolaže sa 26 mesta. Postoji mogućnost ishrane i iznajmljivanja kuće u celosti. Cene смештaja i hrane су veoma povoljne. U letnjoj sezoni организоване туре стазама пеćurki, divljih jagoda i borovnica.

Planinarenje: Stara planina, Midžor - najviši vrh Srbije (2.169 mnv), Babin zub...

Kontakt: Dragan Božinović +381 63 889 22 59
FACEBOOK PROFIL

>> PLANINSKA KUĆA U SELU TOPLI DO

Nalazi se u selu Topli do u opštini Pirot. Ima 8 ležajeva u tri sobe. Moguće je obezbediti dodatna mesta za spavanje za veću grupu planinara u susednim kućama. Ima kuhinju sa kompletним posuđem na korišćenje, kupatilo, toplu vodu, terasu, letnjikovac na reci.

Dolazak: Selo Topli do je najudaljenije selo u opštini Pirot, a prvo u podnožju Midžora. Dolazi se od Pirotu preko sela Temska, do sela Toli do, ukupno 32 km asfaltnim putem.

Planinarenje: Kuća je udaljena 8 km od Babinog zuba, 10 km od Midžora. Pogodna tačka i za druge okolne vrhove.

Kontakt: Miroslav Rančić +381 64 162 16 11
e-mail: pkquick010@gmail.com

>> PLANINARSKI DOM DOJKINCI

Dolazak: Dom se nalazi u Dojkincima iznad Pirotu. Ima 25 kreveta, kuhinju, trpezariju, česmu, struju, šporet, frižider. Prostorije se greju sa nekoliko peći na drva. WC je napolju (poljski). U planu je da se sledećih godina sagradi potkrovље, prošire kapaciteti na 55 mesta i da se izgradi kupatilo. Domom upravlja PD „Vidlič“ iz Pirotu.

Planinarenje: Kopren, Srebrna glava, tri čuke, Vražija glava...

Kontakt: Robert +381 60 345 78 93,
Goran +381 63 480 201

WWW.PVIDLIC.COM

>> KORISNI KONTAKTI

Gorska služba spasavanja:
+382 67 877 315,
+382 67 701 069,
112 (preko policije)

Kako najlakše upropastiti akciju?

Čitajući tekst o upropasćenoj akciji iz prošlog broja, nisam mogao da se otresem utiska da sam i ja bio na toj akciji. Posle sam otkrio da se ipak nije radilo o istom planinarenju, ali je gorak ukus u ustima bio identičan. Možda zbog toga što akcije upropasćene zbog bahatosti vodiča nisu retke?

Nisam planinarski vodič, ali mogu da zamislim sa kakvim se teškoćama ovi ljudi sreću kada treba da okupe 10, 20 ili čak 50 ljudi, izvedu ih na vrh i bezbedno vrate kući... To samo znači da to nije „posao“ za svakoga, a oni dobri imaju moje **najiskrenije poštovanje**. Nažalost, postoje i oni koji nisu tu zbog ljubavi prema prirodi, već zbog dokazivanja, lečenja kompleksa i šta ja znam čega još... Zato bih podelio vodiče u nekoliko grupa i u maniru vašeg „hodača“ dao im nadimke koje će ih pobliže opisati.

Stari vuk - vodič koji je prošao sito i rešeto, planinu poznaje kao svoj džep, ali i planinare. Prilagodljiv je i spreman da izvede ko zna kakve vratolomije samo da bi svi sa osmehom došli na vrh. Da vić bude bolji, uvek uspevaju u tome bez obzira na sastav grupe i okolnosti. On je na čelu kolone, ali uvek zna ko se gde nalazi, bez obzira na veličinu grupe. Godine nisu presudne, već znanje i iskustvo.

Štreber - zna sve, ali ima teškoća u primeni, pre svega zbog neiskustva. Mladi su skloni da jure, da precenjuju grupu ili, pak, da u ključnim trenucima donose ishitrene i panične odluke. Zbog toga gaze u razvučenoj koloni u kojoj stalno neko kaska, a neko se dosađuje. Za koju godinu, kada nauče da se osvrću, oni će biti odlični vodiči.

Histerik - šta god da uradiš - ne valja! Suvise si spor, suviše brz, pričaš u koloni, fotografiseš, čini se da suviše uživaš u prirodi... Vriska i dreka u planini, a on vodi glavnu reč.

Flegma - svi: „Pera pao u provaliju!“, on: „Za večeru pasulj s rebra!“. Vodič treba da ima bistru glavu kada svi počnu da paniče, ali ne treba da bude noj koji će zariti glavu u pesak i inicijativu prepustiti snalažljivim planinarima.

Terrorista - štoperica i pištaljka su mi glavni rezviziti! Najviše voli one koji su mu za petama dok pići uz strminu, a prezire one koji izdišu na začelju. Nije više ni tako mlad da bi bio tako lud!

Svercer - u punom smislu te reči! Platite akciju, dobijete pola od navedenog u programu (ako imate sreće), a vodič zadovoljno trlja ruke! Ne bih dalje komentarisao, da se neko ne uvredi.

Pozdrav! Filip, Zemun

Zalazak sunca,
pa šta?

Svako ima svoj zalazak sunca

Pozdrav redakciji i čitaocima!

Tek pre mesec dana sam se prijavio na mejling listu i počeo da dobijam „Moju planetu“, a zatim sam sa sajta skinuo i sve stare brojeve, koje sada minuciozno iščitavam. Jako mi se sviđa koncept novina, jer volim da otkrivam nova mesta, a posebno mi se dopadaju fotografije.

U jednom od prethodnih brojeva (mislim da je u desetom) bili su tekstovi posvećeni fotografisanju. Jak broj! Puno dobrih fotografija, ideja i saveta. Ono što me je posebno oduševilo jesu saveti kako napraviti dobru fotografiju. Pored reči nekoliko stručnjaka, tu je bila i top lista šta obavezno treba učiniti, a šta ni u ludilu ne treba raditi... Da ne bih više obilazio kao kiša oko Kragujevca: ubiste me u pojmom izjavom da svi početnici slikaju zalaske sunca! Ne budem ti ja lenj, nego u računar i pogledam svoje slike, pa se zaprepašćeno puknem po čelu... Pa, ja već 15 godina slikam zalaske sunca kao sumanut.

Ludi batica
:)

O cipelama i stopalima

Pozdrav svima!

Posebno pozdravljam Branislava Makljenovića, čiji ste tekst „Cipela i stopalo“ objavili u prošlom broju. Njegova priča o pohodu na Avalu i druženju sa ljudima sa invaliditetom me je naterale da se duboko zamislim. Njegove reči: „Kukao sam zbog cipele koja me žuljala, dok nisam upoznao čoveka koji nema stopalo“, tako su surovo istinite i potresne.

Ah, zašto je uvek potreban neko da vam otvari oči? Hvala gospodinu Makljenoviću, koji je, čini mi se najveći pesnik među planinarima... Ili je najveći planinar među pesnicima? Kako bilo, tek, drag mi je što je sa tako malo reči objasnio nešto što je tako očigledno, a ipak tako dobro kamuflirano!

Vaša čitateljka Mirjana Mirka Vasić!

Zašto gore planinarski domovi?

Pozdrav svim prijateljima prirode!

Čitam u ovim novinama, gledam na televiziji i ne mogu čudom da se načudim, kakva je to napast spopala planinarske domove u regionu... U poslednjih šest meseci četiri-pet planinarskih objekata raznih veličina i namena nestalo je u požaru.

Imao sam tu sreću da jednom vidim fruškogorski dom kada je bio ceo. Prijatelji, koji su bili par nedelja nakon požara opisali su mi što je od njega ostalo. Tuga! Međutim, družina se skupila i počela da ga obnavlja. Na fejsbuku pišu kako napreduje njegovo obnavljanje, što je za svaku pohvalu. Šta je sa drugim domovima? Nadam se da je tako svuda...

Svako dobro,
A. Stanković

Avantura od 360 stepeni
www.panoramarsrbije.com

panorama srbiјe
najlepše turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

PHOTO: ILIJA SALIHA KARAČIĆ I NADICA STOJKOV

Memorijali Bjelašnice

U noći između 1. i 2. 12. 1962. godine, dogodila se jedna od najvećih planinarskih tragedija na Balkanu. U okviru 23. *Memorijala*, ove godine na vrh se popelo 49 planinara iz 14 planinarskih društava iz Srbije, BiH i Crne Gore...

Planina Bjelašnica nalazi se u centralnom delu BiH, nešto malo više od 20 km jugozapadno od Sarajeva, sa najvišim vrhom Opservatorija 2.067 m. Ovo je jedna čudljiva i hirovita planina, na kojoj caruju jaki vetrovi, rafalnih udara i do 300 km/h, a uzrok tome je sam položaj planine, koja se nalazi tačno na granici između mediteranske i oštret kontinentalne klime. Najniža izmerena zimska temperatura je -40 stepeni C, a bila sam na Bjelašnici pre dve godine u letnjem periodu, kada je dnevna temperatura prelazila i 35 stepeni C. Radi praćenja meteoroloških promena, na samom vrhu je još 1894. godine podignuta meteorološka stanica i još uvek je najviša stalno nastanjena tačka u BiH.

Meteo-stanica nije promenila klasičan način merenja temperature, digitalni je jedino anemometar za merenje brzine veta. U odnosu na većinu stanica, koje su locirane u nižim predelima, ova beleži pravu planinsku klimu. Koliko je ova planina surova

STATISTIKA

Na vrh **Bjelašnice** (2.067 m) popelo se 49 planinara iz 14 planinarskih društava iz Srbije, BiH i Crne Gore.

Ukupno je pređeno 10,5 km (5,5 km u usponu i 5 km u silasku), ukupna visinska razlika u usponu je 810 m i isto toliko u silasku. Zahvaljujući odličnim vodičima na terenu iz HPD „Bjelašnica-1923“ i GSS Stanici iz Sarajeva, uspon je prošao bezbedno i bez ijednog incidenta.

Sećanje na planinare

dokazuje i priča o Antonu Obermülleru, prvom meteorologu, koji je po kazni došao na vrh Bjelašnice, službovao u njoj tri godine i u jednom izuzetno jakom i dugotrajnom nevremenu izvršio samoubistvo, verujući da je došao smak sveta! Grob mu se nalazi 200 m niže, ispod opservatorije.

Na toj i takvoj planini u noći između 1. i 2. 12. 1962. godine, dogodila se jedna od najvećih planinarskih tragedija na Balkanu. Jedanaest članova sportske sekcije „Naša krila“ iz Zemuna, krenula je 29. 11. 1962. godine (tadašnji praznik SFRJ Jugoslavije) na Bjelašnicu. Najstariji član je imao 31 godinu, vodič Miodrag Prvanović (tehničar ŽTP), ostali su imali između nepunih 15 i 19 godina. Neodgovarajuća odeća i obuća, ignorisanje upozorenja da se spremi izuzetno veliko nevreme i molbe iskusnog domara na Sitniku da ne kreću prema Opservatoriji, nepoznavanje zakona planine, terena i čudi ove planine, doveli su do tragedije. Ovoga puta su nad razumom prevladali avanturizam, neiskustvo i samouverenost. Grupa se razbila, a vodič sa još trojicom planinara sišao je prema selu Milišići u ponoćnim satima i ono što će ih ►

PLANINARENJE

progoniti ceo život - nisu ni reči rekli meštanima do 11 sati ujutro da su na vrhu Bjelašnice ostali sedmorica njihovih drugara. Cele noći je trajala agonija i borba za život sedam nesrećnih mladića, u stravičnim uslovima straha i beznađa. Te noći je izmerena temperatura ispod -26 stepeni C, a vетар је дувао jačinom preko 160 km/h. Na planini su ostali: Zoran Ivanišin (student tehnologije iz Zemuna, 19 godina), Slobodan Vujinac (učenik iz Zemuna, 18 godina), braća Siniša (učenik iz Sarajeva, 18 godina) i Zoran Tvoić (učenik iz Sarajeva, 16 godina), inače članovi PD „Željezničar“ iz Sarajeva, Nikola Kožuh (učenik iz Zemuna, 16 godina), Aleksandar Krnješevac (učenik iz Zemuna, 15 godina) i Anđelko Sabo – Pešić (učenik iz Zemuna, nepunih 15 godina). Tu nesrećnu noć, odvojivši se od grupe i spustiši se u selo Milišići, preživeli su: Miodrag Prvanović (službenik ŽTP, 31 godina), braća Vojislav (tehničar iz Zemuna, 21 godina) i Branko Matić (učenik iz Zemuna, 16 godina) i Rifat Hasečić (učenik iz Zemuna, 16 godina).

NEUSPEŠNA POTRAGA

Potraga za nastrandalim planinarima počela je tek posle 11 h ujutro kada je grupa sa Miodragom Prvanovićem i saopštila meštanima da se gore nalazi još planinara iz grupe. Akciju spasavanja organizovali su: GSS stanica Sarajevo i Planinarski savez BiH, počev od sutra dan posle tragedije, ponedeljak 3. 12. 1962. godine, zaključno sa 9. 12. 1962. Punih sedam dana članovi GSS, uz pomoć meštana sela Lukavica, Milišića, radnika Fakultetskog oglednog dobra „Igman“, jedanaest miliconara iz Sarajeva sa psima, GSS Slovenije iz Jesenica sa psima-tragačima, uz prisustvo oca braće Tvoić i oca Zorana Ivanišina, ukupno oko 200 ljudi, raspoređenih po smenama. Spasioci su trazali u prečniku od pet kilometara, odolevajući magli, snežnom vetrnu, snežnim padavinama i niskoj temperaturi zaleđene Bjelašnice, sa gotovo nadčovečanskim

naporima zbog kojih su se kod mnogih pojavila prividjenja u teškim noćima. Najblizi opservatoriji su pronađeni na nekoliko desetina metara od spasoносне planinarske sobe u njoj, a poslednji na 350 m. Prvog dana su pronađena tela Slobodana Vujinca, Anđelka Saba-Pešića, Nikole Kožuha i Siniše Tvoića, drugog dana telo Zorana Tvoića, a poslednjeg, sedmog dana, tela Zorana Ivanišina i Aleksandara Krnješevca. Oko Aleksandrovi nogu bio je obmotan prsluk Zorana Ivanišina od ovčje kože i krvna. Tela su pronađena na oko 50 cm dubine, a ispod njih je bio sneg dubine oko 120 cm.

Na desetogodišnjicu ovog događaja, 29. 11. 1972. godine, PSD „Železničar“ sa istaknutim vodičem i odličnim poznavaocem Bjelašnice Stanišom B. Jovanovićem, uz podršku PD „Bjelašnice“ iz Sarajeva, Planinarskog saveza Beograda i Planinarskog saveza BiH, organizuju prvi memorijalni uspon. Te godine su i neki roditelji uspeli doći do polaznog doma na Stanarima (1.585 m). Na 350 metara od Opservatorije, gde su poslednjeg dana pronađeni nastrandali planinari, Opština Zemun sa rođacima je podigla spomenik u obliku sedmostrane piramide koja simbolizuje sedam mladih planinara, sa pločicama na kojima su napisana imena i prezimena nastrandalih.

MEMORIJALI

Memorijali su se održavali svake godine poslednjeg vikenda u novembru sve do 1990. godine, kada je još veća balkanska tragedija prekinula ovu tradiciju. Jedna planinarsko-skijaška tura 2008. godine na Jahorini i jedan slučajan pogled kroz prozor hotela prema Bjelašnici podstakao me je da se raspitam o spomeniku na njenom vrhu i tada sam već znala da će organizovati izlet krajem novembra iste godine. Priprema za ovaj izlet je išla dosta teško i sa puno problema. Autobus je bio pun, planinari spremni, ali nisam uspevala naći ljude na terenu. Prošlo je

mnogo godina od poslednjeg planinarenja u okolini Sarajeva, a ljudi koji su obećali pomoći imaju suviše obaveza! Vreme i meteo-izveštaji nam nisu išli na ruku. Sneg je napadao preko 80 cm, pa kako prepoznati teren? Da li je GPRS svemoguća sprava, jer više od 20 godina nisam bila na toj planini? I, kao što to obično i biva, kada se sva energija upotrebi za pronalaženje rešenja, ono se i nađe. Preko Jahorine i PED „Romanija“ sa Pala, dođosmo do Draga Bozje i HPD „Bjelašnica-1923“. Ogromnu podršku i tada i sve do danas imamo od vodiča iz ovog planinarskog društva i GSS stanice Sarajevo.

Prve godine smo imali skoro identično vreme kao i tog 2. 12. 1962. godine. Vетар је дувао у rafalima preko 160 km/h, sneg је у nanosima bio i preko 100 cm, temperatura -2 stepena C (pomnožena sa brzinom veta). Trideset i šest planinara iz Beograda i Sarajeva učestvovalo je na ovom usponu i svima nama je bila jedina misao u glavi: u kakvom strahu i beznađu su umirali zemunski i sarajevski planinari i kakve su im bile poslednje misli? Mogli smo odgovore samo naslutiti.

Na ovom usponu 2008. godine učestvovao je i Radmilo Marić, planinar sa dugim stažom i velikim iskustvom (Akonkagva, učesnik Prve srpske ekspedicije na Anapurnu 1991. godine, Mon Blan u više navrata, ove godine i Materhorn). Na njegov predlog i uz njegovo veliko angažovanje ovaj zimski memorijalni uspon na Bjelašnicu od 2009. godine organizuje se pod pokroviteljstvom PS Beograda. I 2009. i 2010. godine Bjelašnica nas je sačekala u svom uobičajenom dekoru: izuzetno jak vетар, sneg i led, niska temperatura i kiša u silasku u negoraničenim količinama!

Cilje je da se Memorijalni uspon u zimskim uslovima na Bjelašnicu sačuva iz dva razloga. Prvi je razlog da se sačuva uspomena na nastrandale mlade

ljude i drugi je da se kroz ovu visokogorsku akciju, u snežnim, lepšim ili sličnim vremenskim prilikama, kao 2. 12. 1962. godine, stiču iskustva i znanja i prenese poruka da se nikada više, na nekom drugom mestu ne ponovi Bjelašnica!

Tradicija je da se sa vrha Bjelašnice donesu sedam borovih grančica, za sedam planinara, koje se svakog 2. decembra, polože na spomen-poprsja na Zemunskom groblju. Tačno u podne na taj dan, planinari i živi srodnici okupe se ispred spomenika, koji dominira na ulazu u groblje. To smo učinili i ove godine.

23. MEMORIJALNI USPON NA BJELAŠNICU

25. 11. 2011. Već četvrti put krećemo na obnovljeni Memorijal Bjelašnice. Ovoga puta je to grupa od 20 planinara iz Beograda, Sombora i Niša. Već na samom startu se videla pozitivna energija i nestrpljenje da se što pre krene sa parkinga GO Novi Beograd. Sve ide svojim ustaljenim redom: auto-put, granica bez ikakvih problema, Vlasenica i Milići, magla na putu, negde kao testo, a negde je nema ni u tragovima, Romanijske Pale.

26. 11. 2011. Pripreme za polazak na Bjelašnicu, poslednje instrukcije za opremu i presvlaku. Nedelju dana sam pratila vremensku prognozu skoro svaka tri sata, „prevrtala“ po sajтовima kakvo će biti vreme u subotu i sve je ovoga puta obećavalo sunce i bez veta. Da li je moguće da će se ova planina najzad otvoriti i da će „pući“ do Durmitora? Jutro baš i nije obećavalo, ali što smo se više približavali Babinom Dolu, to je bilo izvesnije da na Bjelašnici, najzad, nema oblaka! Pogledala sam oko sebe i svima videla osmeh i nestrpljenje za pokret. Dva meseca unapred, uz dogovor sa vodičima na terenu i našim već tradicionalnim domaćinima na ovom usponu, HPD „Bjelašnica-1923“, staza je do detalja isplanirana:

od Babinog dola (1.300 m), skijaškom stazom do planinarskog skloništa „Božja-Kuntah“ (1.750 m), stazom desno, iznad Velikih Kotlova do spomenika, a zatim do Opervatorije (2.067 m). Spuštanje preko Štirnjeg Dola i Kuće spaša do planinarskog doma na Bijelim vodama. Ukoliko ova prva staza bude dosta zasnežena i ledena, postojala je još i B-varijanta, da se ide zimskim putem ispod Kotlova, stazom žičare do međustanice, pa na vrh.

Tačno u 8 h Drago Bozja, planinar-dojen, pripadnik GSS stanice Sarajevo, jedan od učesnika u pretazi terena, od 3-9. decembra 1962. i sruštanju tela nastrandalih planinara, još uvek aktivni planinar, vozač i ronilac u 83. godini života, obratio se svim planinarama, dao sve potrebne instrukcije o ponašanju u koloni i pravilima hodanja. Naravno, uvek je u njegovom obraćanju i priča o uzrocima ove tragedije: 1. loša organizacije i vođenje grupe, 2. nepoznavanje terena, 3. neopremljenost grupe, 4. planinarsko neznanje. Svi ovi uzroci su i argumentovani: vodič je učinio nedopustivu grešku i dozvolio da se grupa razdvoji. Bez obzira na upozorenje iskusnog domara u planinarskom domu

na Sitniku da se priprema loše vreme, grupa je krenula u popodnevnim satima prema Opervatoriji. Oprema koju su imali na sebi je bila uglavnom pozajmljena, bilo je tu i tankih šuškavac-jakni i mokasina! Dubina snega ispod smrznutih planinara je bila preko 120 cm. Da su znali iskopati skolinšta, sigurno bi

preživeli dok bi naišla spasilačka ekipa.

U 8,25 h, po izuzetno lepotom i prohladnom vremenu 23. Memorijalni uspon na Bjelašnicu je počeo. Na stazi je 49 planinara iz 14 planinarskih društava iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Takožvanom kolevkom, skijaškom stazom krećemo prema bivaku i već posle pola sata hoda skrećemo na šumsku nemarkeiranu stazu. Teren po kom smo se kretali je bio pun vrtača, naslaga lišća i suvog granja. Još uvek je to bila jedna blaga padina i laka za kretanje sve do nekih 1.500 m. Teren postaje malo strmiji, na stazi se moralo voditi računa i o ledu i klizavom kamenju, kolona se kretala ujednačeno. Bez nekih posebnih problema, za 1,5 h, grupa je stigla do planinarskog skloništa ispod Kotlova na 1.750 m. Pauzu od 30 minuta neko je iskoristio da se natankuje energijom i vodom, neko je neumorno šklijocao foto-aparatom i beležio svaki trenutak i tražio dobar kadar za fotografisanje vrha Bjelašnice, koji se već nazirao kroz golo granje. Nama, vodičima, ovo vreme bilo je dragoceno da procenimo spremnost svakog pojedinca i posle kratkog dogovora došli

sмо do zaključka da su svi planinari, pa i početnici spremni za uspon na vrh. Staza vodi preko kamenjara do strme padine na kojoj je postavljena sajla (dužine oko 20 m). Svima su date instrukcije o ponašanju na ovakovom terenu, a svaki početnik je imao iskusnog vodiča pored sebe. Po izlazu iz klekovine bora postav-

Stara fotografija:
stanica zimi

Ijena je druga sajla (oko 30 m) na stazi koja ide duž ivice Kotla. Na samom kraju postavljene sajle se nalazi malo proširenje gde smo napravili pauzu i tek data ugledali nestvaran prizor: Sarajevo u magli, Trebević izviruje iz magle kao da je neko veliko ostrvo u okeanu, Treskavica je na troskok od Bjelašnice! Prvi put za četiri godine sve je „puklo“! Posle neverovatnih prizora i fotografisanja, krenuli smo strminom na greben iznad Kotlova. Tu nas je sačekao sneg negde oko pet centimetara, tek toliko da nas podseti da je ovo zimski uspon. Vetur postaje jači i to je siguran znak da smo već blizu spomenika. Sunce je stvaralo nestvarne prizore na ovoj padini. Srušeni TV toranj na vrhu već se jasno nazirao i spomenik se već vidi. Veći deo grupe, koji je stigao nekih pet minuta pre začelja, već je pravio fotografije. Prvi put smo mogli napraviti dobre snimke i sigurno je da ćemo se ovoga puta moći i prepoznati na fotografijama, a vetur je duvao samo 30 km/h! U 12,10 h, svih 49 planinara stiglo je do spomenika, među njima su i troje koji su prvi put na ovim visinama, zahvaljujući vrlo strpljivom i upornom vodiču Selveru.

Ovoga puta nismo žurili. Lovorov venac je stavljen u podnože spomenika, napravljeno je dosta grupnih snimaka, vijorile su se razne zastave planinarskih društava, a po prvi put je doneta i zastava grada Zemuna. Nagrađeni lepim vremenom, posle 30 minuta, nas nekolicina se uputila do spomenika tragično nastrandalom prvom meteorologu na Opervatoriji Arturu Obermileru. Retka je prilika da i taj spomenik obiđemo na ovom našem putu, obzirom da se nalaze na 250 metara jedan od drugog. Za pet minuta smo se već našli na samom vrhu Bjelašnice, koji se nalazi pored srušenog TV tornja, gde smo napravili još jedan grupni snimak. Još jedna pauza za tankiranje energije, pravljenje izvanrednih fotografija, evociranje događaja sa ranijih uspona i za pripremu za silazak. Treskavica je zavodljivo pozirala, u daljinu se jasno video Bobotov Kuk, a malo ispred njega Maglić. Ispod nas se ukrštala mreža puteva koji vode do Zabjelašničkih sela, Visočica vijuga svojim grebenom

od Vita do Drstva i Džamije, a u daljini prema Suncu jasno su se videle oštret konture Prenja.

Za nepunih trideset sekundi, duhovi Bjelašnice su se probudili, niodkuda su se pojavili tamni oblaci i svu ovu čaroliju prekrila je gusta magla! Vetur je počeo da duva sve jače. Bjelašnica je i ovoga puta pokazala svoju čud! Grupa je za pet minuta bila spremna za povratak i svi su na glas komentarisali ovu naglu promenu vremena, neverujući u ono što vide. Kolona, na čelu sa Davorom i Nikolom krenula je prema Štinjem Dolu. Silazak je išao oštrot prema Kući spaša, skoro 500 m, po gustim busenovima trave izmešanim sa kamenjem. Kolena planinara koji nisu imali štapove trpela su velika opterećenja, ali takvih je bilo jako malo. U međuvremenu je počela da pada i ledena kiša i dodatno je otežavala sruštanje. Vodiči iz Sarajeva su sugerisali da se ne ide pešice do planinarskog doma na Bjelim Vodama, već da se spustimo do Babinog Dola, pa odatle predemo našim prevozom šest kilometara do doma. Predlog je bio usvojen iz razloga što je magla već bila dosta gusta, dodatno bi nas usporavala na putu i ledena kiša i izgubilo bi se dosta vremena, pa bi se u takvim uslovima hodalo i po mraku. Staza do Babinog Dola je već bila zaleđena i zahtevala je na nekim mestima i dobro ubadanje petom da se ne bi klizalo. U 14,50 h stigao je i poslednji planinar do polazne tačke ispred čuvene Suljine kafane, a u 15,30 već smo bili u toploj trpezariji planinarskog doma PD „Željezničar“ iz Sarajeva na Bjelim Vodama. Kod svakog planinara sam videla osmeh i zadovljstvo i uverila se u svoje nepogrešivo zapažanje da je na svim memorijalnim usponima na Bjelašnicu uvek prisutna posebna energija.

Svim planinarskim društвima su podeljene Zahvalnice za učešće na 23. Memorijalu Bjelašnice sa usmenim pozivom da nam se pridruže i sledeće godine kada se obeležava 50 godina od tragedije i pet godina od obnavljanja Memorijala u zimskim uslovima.

Nadica Stojkov

Jesenja šetnja Đerdapom

Nakon duge radne nedelje, prava je uživancija provesti vikend na planini. Odlučili smo se da prošetamo kroz NP „Đerdap”, a usput da obidemo Golubačku tvrđavu i druge znamenitosti ovog kraja Srbije...

z Novog Sada krećemo u subotu veoma rano. Vreme oblačno i maglovito, nije baš obećavajuće, ali nas ni ne iznenađuje s obzirom da je već polovina novembra. Ipak, ne odustajemo od plana i optimistični krećemo na put. Ekipu je činilo nas osmoro zaljubljenika u prirodu i pešačenje po brdima. Već oko 8 sati stižemo do Golubca. Uspavani izlaz-

Boje jeseni

Veliki Štrbac

Kafana u šumi

imo iz toplih automobila, ali nas svežina jutarnjeg vazduha i lepota prizora veoma brzo razbuđuju. Za desetak minuta već se veremo po polu razrušenim bedemima Golubačke tvrđave. Svi se slažemo da je prava šteta što u našoj zemlji ovakvi istorijski objekti propadaju. Osim što je nagriza Zub vremena, propadanju Golubačke tvrđave mnogo je doprineo i čovek. Dva zida tvrđave probijena su da bi kroz njih bio izgrađen put, a o tvrđavi se nije mislilo ni prilikom izgradnje brane na Dunavu – podizanjem nivoa vode nekoliko kula i zidina tvrđave našli su se u vodi, što svakako doprinosi njihovom bržem propadanju. I pored ovih poražavajućih činjenica, uživali smo u obilasku tvrđave, pentranju po njenim kulama i zidinama i pogledu na Dunav i Rumuniju koji se sa nje pruža.

Krećemo dalje. Prolazimo kroz selo Brnjica i makadamskim putem vozimo do ušća potoka Rakovice u Brnjičku reku gde parkiramo kola. Pakujemo se,

uzimamo najneophodnije stvari (fotoaparat na prvom mestu) i krećemo u šetnju prema Crnom vrhu. Tmurno i maglovito jutro se pretvorilo u prijatan, sunčan jesenji dan, idealan za šetnju. Oko nas su šume bukve, graba i hrasta u svim mogućim nijansama jesenjih boja, prizor koji se teško može opisati rečima. Iako nam je cilj bio da se popnemo na Crni vrh, nismo izabrali najkraći put, već smo krenuli okolo, praktično obilazeći oko Crnog vrha da bi smo usput videli i Veliki Izvor.

Sudeći po imenu (ali i po opisu iz turističke karte NP „Đerdap“), očekivali smo da ćemo zateći veliko vrelo, vodu kako kulja i šušti spuštajući se niz brda, a možda čak i neki vodopad... Međutim, dočekao nas je potočić takvih razmera sa kojeg smo jedva uspeli da natočimo vodu u flaše i da ga nismo tražili, veoma lako smo ga mogli prevideti. Nakon kratkog predaha pored Velikog izvora, nastavljamo dalje ka Crnom Vrhу.

Do Crnog Vrha stigli smo uglavnom prateći šumski put, uz povremeno skretanje sa staze i probijanje kroz gustu šumu. Iako je na momente izgledalo kao da nismo baš sigurni kuda će nas ta „prečica“

Deo ekipa na Malom Prilazu

Golubac

odvesti, naš „veliki vođa“, opremljen GPS uređajem, znao je tačno kuda nas vodi. Na Crnom Vrhу pronalazimo jedno zgodno mesto u visokoj travi i sedamo da malo odmorimo i uživamo u pogledu na severni Kučaj. Bilo je sunčano i vedro, međutim, hladan veter nam nije dozvolio da se previše opustimo. Krećemo nazad kroz šumu, a da bi smo malo ubrzali spuštanje do kanjona Brnjičke reke, odlučujemo se za alternativni put - spuštanje kroz korito nekog isušenog potoka. Kamenje prekriveno suvom mahovinom, granama i lišćem predstavljalo je prilično nestabilnu podlogu za kretanje nizbrdo, međutim, bilo je interesantno, a time smo i dosta skratili vreme spuštanja i izbegli da se vraćamo do kola po mraku. Morali smo stići do kola dok još nije previše kasno jer nas je čekao put do Donjeg Milanovca i pronalažak ▶

Pogled sa Malog Prilaza

smeštaja gde bi smo prenoćili.

U nedelju, ponovo se budimo veoma rano. Dan je kratak, a plan je da se popnemo na sve najlepše vidikovce Miroča i spustimo se do kola dok ne padne mrak. Jutro je bilo prilično hladno, ali predivno. Očarao nas je prizor vodene pare koja se diže sa površine Dunava dok su kosi jutarnji sunčevi zraci davali izvanredan kontrast tom prizoru. Morali smo napraviti kratku pauzu za fotografisanje, ali nas je hladan vetar koji ledi prste brzo poterao da krenemo dalje. Parkiramo kola na samom početku staze koja vodi do Malog Prilaza, prvog vidikovca koji smo planirali da obiđemo. Posle sat vremena pešačenja lepom, uređenom, šumskom stazom dolazimo do Malog Prilaza. Odatle se pruža veličanstven pogled na Dunav, Veliki Kazan i naše sledeće odredište - Veliki Štrbac.

Posle kraćeg predaha krećemo dalje. Staza se i dalje nastavlja kroz šumu, ali smo prošli i pored

Odmor na Velikom Štrbcu

nekoliko livada na kojima čuči po neka stara, seoska, napuštena kuća. Konačno stižemo i do Velikog Štrbca. Pogled na Dunav i Veliki Kazan je još lepsi nego sa Malog Prilaza. Odlučujemo da napravimo jednu veliku pauzu ovde i da maksimalno uživamo u prizoru i suncandom vremenu. Razmireli smo se na sve strane. Neki jedu, neki fotografišu, a neki prosti sedi i upijaju pogledom lepote Dunava.

Nakon što smo se svi složili da ovaj dan gotovo da nije mogao biti bolji, čujemo šuštanje lišća i iz šume izlazi jedan planinar koji je, kao i mi, krenuo da ovaj lep jesenji dan provede u prirodi. To ne bi bio nikakav problem (jer čovek je bio sasvim prijatan i lepo smo se ispričali), da od njega nismo saznali neke informacije koje nam se baš nisu svidele. Nakon što nas je pitao da li smo se prijavili čuvarima NP „Đerdap“ i da li smo platili za naš boravak u nacionalnom parku, svi smo se samo začuđeno pogledali i odgovorili smo mu da nismo znali da je to potrebno. Navodno, za obilazak svakog od vrhova Miroča potrebno je nacionalnom parku platiti nekoliko stotina dinara, tako da kada se to sabere, tura koju smo mi taj dan planirali pređemo izašla bi 1.000 dinara. Za šta? Šta mi dobijamo za tih 1.000 dinara? I zašto da plaćamo nešto što je javno dobro i što bi trebalo da bude dostupno svima? I planinar koji nas je upozorio na ove činjenice složio se sa našim mišljenjem i nakon kraćeg razgovora odlučujemo se za polazak. Iako je prvobitni plan bio da obiđemo i Mali Štrbac, odustajemo od toga, pre svega jer smo se previše zadržali na Velikom Štrbcu, a delom i zbog toga što nam se raspoloženje vidno promenilo nakon susreta sa planinarem. U povratku, spustili smo se do Ploča i usput obišli još jedan mali vidikovac, a sa prvim sumrakom već smo kretali nazad za Novi Sad.

Eleonora Čapelja

Crnopac - put Malog princa

Planinari iz PD „Karlovačka Zvijezda“ otkrivali su ljepote Velebita (Republika Hrvatska) i istraživali put „Malog princa“ kojeg je trasirao Slavko Tomerlin TATEK...

Koncem listopada, jedna mala ekipa od sedam planinara PD „Karlovačke Zvijezde“ je odlučila napraviti jednodnevni izlet na Velebit. Odluka je „pala“ da to bude Crnopac, jugoistočni dio Velebita koji je doskora slovio za najnepristupačniju, divlju planinu iznimne ljepote.

Zahvaljujući trudu Slavka Tomerlina Tateka, planina je postala planinarski pristupačna, iako je ostala vrlo divlja. Put „Malog princa“ sigurno je jedan od najljepših puteva u Hrvatskoj. „Na ovom putu vrijeme prestaje jer vas ljepota krajolika toliko obuzme da sve drugo zaboravite“, kaže Slavko Tomerlin TATEK, istraživač tog dijela i autor te staze.

Prekrasna, ali zahtjevna kružna staza vodi od jednog do drugog oblika krša kroz vrata, klance, po grebenu (kičma), te je preporučeno zaviriti u svako označeno mjesto. Iznimno krševit teren je pun dubokih jama, strmih litica i vapnenačkih kukova. Nižu se Dvori, Konoba, Niska Vrata, Dvorska Vrata, Slijepi Klanac, Tjesni Klanac, Krivi Klanac, Podkuk, Stankina Vrata, Kičma, Zdenkina Jama i Nebeska Vrata kroz koji može svatko proći i vidjeti svoj komadić neba.

Put „Malog princa“ čudnovata je staza sa bezbroj visokih stijena, dubokih jama, kamenih mostova, prolaza sa najčudnovatijim tvorbama koje kamen, padaline, sunce, i luti krš mogu stvoriti. Put je dobro markiran, hodali smo, penjali se i sruštali tri sata. Ova kružna markirana staza ima najviše sajli, klinova, stepenica i ljestvi u Republici Hrvatskoj. Vrlo dobro je osmišljena i fantastično osigurana, ni jednog trenutka nije bilo upitno

gdje staviti nogu i gdje se pridržati.

Posebno su me se dojmili i meni najljepši je Bili Kuk, Kičma, Zdenkina Jama, kroz koju smo se sruštali kroz vrlo uski prolaz vrlo dugačkim ljestvama gdje smo napravili predah (nešto pojeli) i nastavili dalje. Nismo ni bili svjesni koliko je brzo prošlo vrijeme te da smo na kraju staze.

Usput smo, ali iz suprotne strane sreli dva

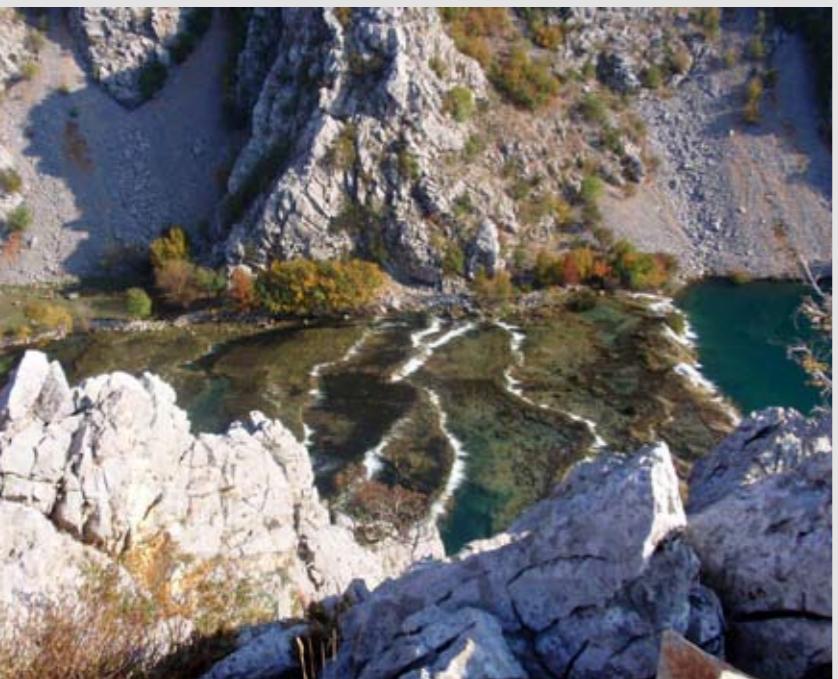

mlada planinara! Umjesto odlaska na sam vrh Crnopca (1.402 mnv) koji je jedan od najljepših vidikovaca na Velebitu i Hrvatskoj uopće, odlučili smo iskoristiti priliku i spustiti se u kanjon rijeke Krupe do Kudinog mosta. Nemoguće je opisati ljepotu tih sedrenih barijera, te boje plave vode i kontrasta kamena, ljutog krša!

Zadovoljna i „punih“ baterija sam se vratila kući s odlukom da će se sigurno vratiti ponovno te da će ove godine povesti naš društveni izlet na to područje!

Prilaz ovoj stazi počinje devet kilometara od Gračaca s prevoja Prezid ili sa druge strane od Obrovca!

Tekst i foto: Mira Brajan

Više o ovom društvu možete pronaći na Internet stranici:

Web: www.pd-karlovacka-zvijezda.com

Jesenji uspon na Prenj u zimskim uslovima

I pored lošeg vremena, **banjalučki PAK „SUMMIT”** uspešno je organizovao pohod na najviši vrh **Prenja (Bosna i Hercegovina)**...

Planinarsko alpinistički klub „SUMMIT“ iz Banja Luke organizovao je 15. i 16. 10. 2011. godine planinarsku akciju na najviši vrh Prenja - Zelenu glavu (2.155 mnv) i susjedni joj vrh - Otiš (2.097 mnv). Akcija predvođena vodičima Momirom Zubovićem i Željkom

Marjanović, bila je zvanično prva organizovana planinarska akcija ovog kluba na „bosansko-hercegovačke Himalaje“ - Prenj. Na akciji je učestvovalo ukupno 23 ljudi iz Banja Luke, Prijedora, Čelinca, Šipova, Osijeka i Mostara. Prvi dan smo planinarili laganim tempom

do doma „Adnan Krilić“ u Bijelim Vodama na 1.450 mnv, gdje smo i noćili. Taj dio akcije je bilo čisto uživanje u prirodi jer je vrijeme bilo sunčano i vedro. Kada smo stigli do doma gore su nas čekali planinari iz PSD „Prenj“ iz Mostara, koji su nam lijepo ugrijali dom i pripremili sve

Uspon koji je počeo u prijatnim jesenjim uslovima, završio se mećavom. Ipak, svi su se bezbedno vratili u dom, uključujući i cuku

PLANINARENJE

za odmor i druženje. Cijela grupa je u potpunosti ispoštovala pravila ponašanja u planinarskom domu na obostrano zadovoljstvo, pa su i domaćini uživali podjednako dobro kao i mi. Nešto kasnije imali smo predivno druženje planinara u domu uz gitaru (bez jedne žice). U 22 h morali smo se oprostiti od smjeha i pjesme, te krenuti na spavanje jer sutrašnji dan koji je bio rezervisan za glavni uspon nije obećavao dobre vremenske uslove, a Prenj je planina poznata po veoma surovoj čudi. Kaže se da se Prenj ne osvaja nego hodočasti, jer je, kako mnogi kažu, najljepša BiH planina, ali upravo toliko i opasna i teška.

Na Prenju je do sada izgubilo živote nekoliko planinara, pa čak i jednom u avgustu mjesecu. To se desilo 1949. godine, kada su dvije studentkinje, planinarke iz Slovenije, krenule hodati ovom planinom po veoma lijepom i sunčanom danu. Za samo jedno popodne vrijeme se toliko pogoršalo da su stradale od hladnoće isti dan.

Mi smo morali biti odmorni i spremni za teške uslove koji su nas očekvali na planini te smo sutradan u nedelju ustali rano ujutro i krenuli na uspon nešto prije 7 h. Vrijeme na polasku je bilo neočekivano loše. Snijeg je padao sitan i leden,

vjetar je nezaustavljivo duvao čas na jednu čas na drugu stranu i na mahove udarao tako jako da smo se ponegdje morali naginjati spram pravca puhanja. Nismo imali termometar da mjerimo vanjsku temperaturu, ali po nekim procjenama na osnovu ranijeg iskustva siguran sam je bilo ispod -15 stepeni Celzijusa, a možda i niže. Hodali smo u koloni i bez razdvajanja grupe pošto je magla u nekoliko navrata prekrivala cijelu planinu. Nismo pravili mnogo pauza zbog velike hladnoće, tek toliko da se popije malo vode i pojede čokoladica. Grupa se držala odlično s obzirom na takve uslove, s obzirom da je bilo nekoliko planinara početnika.

Na vrh smo, preko stijena koje su na nekim mjestima osigurane sajlama, izašli oko 11 h i zbog vjetra i hladnoće imali smo taman toliko vremena da se samo fotografišemo i silazimo dole. Od ukupno 21 planinara koji su krenuli na uspon od doma, na vrh je stiglo njih 20. Kada smo osvojili najviši vrh Prenja - Zelenu glavu, krenuli smo u osvajanje obližnjeg vrha Otiša po planu akcije. U tim trenucima je počelo da se polako razvedrava i dok smo došli do vrha Otiša imali smo veličanstven pogled oko sebe na okolne planine. Tako da nam je to došlo kao neka

vrsta nagrade za upornost tokom cijelog uspona u vrlo okrutnim uslovima, iako hladnoća i vjetar nisu popuštali ni dalje u silasku.

Kada smo sišli do podnožja Otiša shvatili smo da je nestao planinski pas Dodo, koji nas je pratio još od doma na Bijelim vodama skroz do oba vrha, pa sam ostavio grupu sa druga dva vodiča da nastave dalje, a ja se vratio gore do prve sajle u stijeni da provjerim šta je sa Dodom. Našao sam ga kako leži i trese se od hladnoće, imao je otvorenu ranu iznad desne noge i nije se smio spustiti niz strmi dio stijene. Čudio sam se zašto neće da siđe tuda, jer je on vrlo često u toj planini i na vrhu je bio više od svih nas pošto uvijek prati neku od planinarskih grupa. Ovaj put ga je nešto uplašilo, pomislio sam da je možda imao manji pad na gornjim stijenama, pa ga je obuzeo strah. Uzeo sam ga pod pazuh desne ruke i spustio nekako niz strminu. Bio je srećan što se spustio i odmah sam mu dao svu svoju hranu da jede, a dole u povratku je stalno šepao. Kada smo stigli do doma svi su bili presrećni što su konačno opet na topлом i sigurnom.

Važno je naglasiti da nije bilo niti jednoga slučaja medicinske intervencije i da je zdravlje svih nas sačuvano. U domu smo ručali, spakovali rančeve, srdačno pozdravili domaćine i krenuli put Rujišta do busa, a potom kući za Banja Luku, srećni i veseli zbog velikog uspjeha.

Kasnije su Dušan Vuleta - član PSD „Vitorog“ i Marko Sarić - član PD „Klekovača“, koji su takođe registrovani vodiči PSRS-a, pohvalili organizaciju PAK „Summita“ i izjavili da je akcija bila na vrhunskom nivou, pogotovo s tim što je ovo bila jedna vrlo zahtjevna planinarska tura gdje su uslovi bili opasni, a opet u tolikom broju i sa tolikim procentom uspješnosti akcije ljudi su izvedeni i sigurno vraćeni kući.

Planinarski vodič
Momir Zubović MB 012

Bjelasica bez bjelina

Planinari iz **Srbije, BiH, Makedonije i Hrvatske**, početkom decembra uživali na **Bjelasici (Crna Gora)**. Pratilo ih je neobično toplo vreme za to doba godine...

Odluka je pala: početkom decembra idemo za Crnu goru. Dobar razlog za put je bio planinarenje na Bjelasici, a drugi razlog je putovanje železnicom što je u Srbiji avantura sama po sebi. Našli smo se na železničkoj stanici u Novom Sadu u kasnim popodnevnim satima. Ljudi su došli sa raznih strana, za početak iz Novog Sada i manjih vojvođanskih gradova, zatim, stigla je ekipa iz Banja Luke i okolnih gradova. Kasnije smo, usput pokupili planinare iz Beograda i unutrašnjosti Srbije. Planinarski vodič Željko Dulić uspeo je da okupi dosta veliku i šarenu grupu sa svih strana, ali izuzetno kompaktну i dobru ekipu od 41 planinara.

Klacakanje od Novog Sada do Beograda smo iskoristili da taktički zauzmemo dovoljno mesta u kupeima za naše drugare koji će tek kasnije da uđu. Posle prekomponovanja vagona u Beogradu krećemo na noćno putovanje do Mojkovca, naše stratne tačke akcije. Retko je ko spavao do tamo. U Mojkovcu smo bili u ranim jutranjim satima. Bilo je prilično hladno, ali se to vrlo brzo promenilo kada je sunce malo bolje ogrejalo. Posle raspakivanja i

pripreme za pešačenje, usput je sledilo još dosta presvlačenja, jer je bilo nenormalno toplo za decembar i za tu nadmorsku visinu.

Usput smo imali jedno zagrevanje domaćom rakijom u katunu koji se nalazio na našoj stazi i u koji planinari tradicionalno svraćaju svake godine. Zatim smo posle dva sata pešačenja stigli u planinarski dom „Džambas“ gde nas je dočekao naš domaćin Mićo Šošić. Posle ručka i pregrupisnja, krećemo na obližnji vrh Mučnicu koji se nalazi iznad doma i visok je 1.809 mnv. Uspon je bio malo strmiji u početku, ali ne previše zahtevan. Brzo smo izašli na vrh, gde smo se rasuli po livadi na decembarskom suncu. Posle duže pauze i uživanja, krećemo drugom stazom na dole. Namerno smo produžili stazu da bi što duže bili napolju željni dobrog planinskog vazduha. Uhvatilo nas je mrak na kraju trase, ali iako nisu svi imali kod sebe lampe, bili smo blizu doma i sve je bilo pod kontrolom. Dobar deo ljudi je otišao posle večere ranije na spavanje, pre svega zbog dugog putovanja i pripreme za sutrašnji „udarni“ dan akcije. Kao i uvek, bilo je i onih upornih, koji su ostali do sitnih sati u prostoriji za druženje.

Osvanuo je još jedan sunčan decembarski dan neobičajno topao za ovo doba godine. Planirana je celodnevna planinarska tura, ovaj put uz obavezne lampe, hranu i toplu odeću za večernje sate. Zbog veličine grupe, krenuli smo jedan sat ranije radi predostrožnosti i da se omogući svima u grupi da izađu na vrh. Cilj je bio najviši vrh Bjelasice, Crna glava (2.139 mnv). Tempo kretanja je bio srednje brz do malo jači, ali je grupa bila izuzetno skladna i fizički spremna bez obzira na veći broj učesnika. Zbog toga je išlo sve po planu i bilo vremena za dosta pauza za uživanje u prirodi, najčešće kraj nekog izvora ili potoka, kojim Bjelasica obiluje.

Bjelasica je pitoma planina, oblog oblika i blagih padina, što ukazuje da je vulkanskog porekla. Tako odudara od većine crnogorskih planina koje su izrazito kraških formi i oblika, pune vrtača, jama i ponora. Ipak ona pleni svojom lepotom, bogatom florom i faunom, naročito u Nacionalnom parku „Biogradska gora“, zatim vodnim bogatstvom, zato što sastav planine ne propušta vodu već se ona sliva u potoke, reke i u glečerska jezera. Najpoznatija jezera na Bjelasici su Biogradsko, malo i veliko Šiško, Ursulovačko, Pešića jezera... Mi smo se na pola puta ka Crnoj glavi obreli na misteriznom Velikom šiškom jezeru, koje na sličnoj akciji prošle godine grupa nije

PLANINARENJE

Malo šiško jezero

Silazak s Mučnice

Uspon ka Crnoj glavi

Crna glava

uspela da nađe. Kružile su priče da igla kompasa tu podivlja, a metalni predmeti lebde u vazduhu... Ipak nije bilo ništa od toga, već su ih samo omeli sneg i magla kojih ove godine nije bilo ni traga. Ove godine je jezero bilo samo zaledeno, ali bez snega.

Krećemo dalje ka Crnoj glavi, plan je bio da se izađe na vrh najkasnije do podne. Vreme je i dalje dobro, ali je počinjao da se pojačava vetar i da postaje očigledno da će uskoro doći do neke promene. Konačno smo bili pred vrhom, koji liči baš na to kako se i zove - na crnu glavu. To obla stena prekrivena rastinjem (bor krivulj), koji podseća na kosu na glavi. Cela ekipa koja je krenula na turu je izašla na vrh. Posle kraćeg odmora i fotografisanja, krećemo dole,

jer su iz pravca obližnjeg vrha Zekova glava velikom brzinom počeli da dolaze crni oblaci. Sa oblacima počinje polako da se spušta i magla. Spust je bio drugom stazom prema Ursulovačkom jezeru. I sa ove strane su padine blage i pored trekkinga idelne su za brdski bicikлизам. Ima puno označenih staza za bicikliste, ali i za skijanje gde za to ima uslova.

Loš utisak su ostavile jedino spaljene padine i pašnjaci, te ugljenisane borovnice, kleka i po koje manje drvo. Taj prizor nas je pratio svih dana planinarenja. Pitali smo domaćina, zašto se to radi, a odgovorio nam je da nema posebnog razloga, samo dokonih ljudi, koji ne znaju šta će od sebe. Na crnogorskim planinama odavno nema toliko stoke,

Crna glava

da bi bilo potrebe za obnavljanjem pašnjaka.

Oko tri sata posle podne se spustila gusta magla, a vetar još više pojačao, a grupa je sada već ušla u osmi-deveti sat pešačenja. U planu je još bio uspon na usputni vrh Bjelogrivac pre povratka u dom. Dosta ljudi se pokolebalo da ide na vrh, ne toliko zbog umora, već zbog lošeg vremena i nikakvog pogleda, a glavni cilj akcije je već bio odraćen. Na raskrnici Bjelogrivac - put ka domu, većina gupe kreće u dom, iako je vrh bio na svega petnaestak minuta hoda. Desetak najupornijih se penju na „bonus“ vrh, a svi smo se ponovo sreli dosta niže prema domu na jednoj drugoj rasknisci i sada već pod svetлом čeonih lampi. Ljudi se kretali pažljivo zbog zaledene staze, mraka i magle, da ne bi neko nočio u planini.

Stigli smo bezbedno u dom gde nas je čekala topla prostorija za druženje i stalno otvoreni šank. Posle toga smo otišli na odličnu domaću hranu koju je domaćin spremao za nas sve vreme boravka. Pohvalio bih ga i zato što je vodio računa o vegetarijancima i ljudima koji poste, te zbog odličnih priganica (ušticipci) sa domaćim medom.

Ove večeri se nije islo rano na spavanje, a šank je radio punom parom. Vremenska prognoza za sutra nije bila sjajna i ljudi su se opustili, jer je bilo pitanje šta će biti izvodljivo da se radi narednog dana.

Ka Velikom šiškom jezeru

Ujutro nas je probudila dosadna kiša i jaki naleti vetra. Vodič je odlučio da ipak izađe napolje nešto kasnije i da se ide na kraću turu - na vrh Turjak (1.912 mnv). Devet planinara je krenulo oko 10.30, dok su ostali odlučili da ostanu u domu. I pored lošeg vremena, grupa je lako izašla na vrh. Na njemu je bio toliko jak vetar da je čovek mogao da se nagnе pod ugлом od tridesetak stepeni i da ga vetar drži. U povratku nije bilo problema, osim malo više blata na stazi. Kasno popodne je proteklo u sušenju stvari, pakovanju i pripremi za noćno pešačenje od doma ka gradu (oko 12 km).

Sa čeonim lampama na glavama krenuli smo na dvosatni spust ka Mojkovcu na ponoćni voz za Novi Sad. Ponovo smo svratili do onog katuna koji na stazi, gde su nas dočekali srdačni meštani sa raki-jom, sirom i pršutom. Stigli smo tačno na vreme, 15 minuta pred polazak voza. Blatnjavi, ali srećni.

Moja planeta

INFO

Na akciji su učestvovali planinari iz sledećih gradova, ne zamerite mi ako neki izostavim: Novi Sad, Beograd, Subotica, Kikinda, Sremska Mitrovica, Ruma, Kać, Lozница, Jagodina (SRB), Banja Luka, Jajce, Čelinac, Zvornik (BIH), Osijek (HR), Skoplje (MK).

Veličko šiško jezero

Trčanje po krovu Srbije

Sam sa planinom ispred sebe... Ima li ličnijeg kontakta sa prirodom? Pred *Ivanom Simićem* našao se *Midžor (Srbija)*...

Ujanuaru sam prisustvovao zajedničkom treningu mog budućeg kluba na Fruškoj gori, i od tog trenutka razvio sam neverovatnu ljubav prema planinskom trčanju... Već skoro deset meseci trudim se da ne propustim ni jednu trku, ni jednu akciju, i zato, kad mi se ukazala prilika da na par dana pobegnem od grada na Staru planinu i pravim društvo drugaru koji je tamo putovao poslovno, znao sam da će mi patike za trčanje biti sastavni deo garderobe...

Država je procenila da bi Stara planina u budućnosti mogla da postane centar turizma ovog dela

Srbije i počela je da ulaže u izgradnju hotela visoke kategorije, i puteva kojima bi ih povezala sa Babinim zubom gde se nalazi skijalište. Ne želim da ulazim u polemiku koliko je to dobra ideja ili ne, i hoće li veliki broj turista loše uticati na još uvek nedirnutu prirodu (sigurno hoće), ali stičem utisak da je to jedini način da ovaj kraj nekako oživi... Na putu do tamo prolazi se kroz nekoliko, imam rezervu da ih uopšte nazovem naseljima - sva deluju pusto i prazno, kao da su ih meštani napustili istovremeno kada je i njih napustila neda da će stvari jednoga dana postati bolje...

Krenuo sam od Jabučkog ravništa, gde me je drug ostavio, putem u izgradnji ka glavnom koji vodi do Babinog zuba... Od kad trčim, trčim gradom, i ljudi su me oduvek posmatrali kao ludaka kad znojav, u majici i šorcu na deset stepeni, proletim Knez Mihailovom, ali nikada se nisam osetio šašavim dok nisam uhvatio sebe kako se provlačim između mašina, bagera i radnika u fluorescentnim prslucima koji pokušavaju

da završe radove na vreme... Ovaj deo, oko kilometar i po, stvarno je bio naporan, ne zbog terena koji je, u najgorjem slučaju, valovit, već što su kamioni koji su konstantno prolazili noseći građevinski materijal dizali užasnu crvenu prašinu koja je ulazila u oči i usta i škripala pod Zubima...

Po izlasku na asfalt kreće prvi veliki izazov - strm uspon od nekoliko stotina metara. To je kilometar, koji predstavlja

najveći deo visinske razlike između ravništa i doma... Na njegovom vrhu nalazi se vidikovac koji pruža fenomenalan pogled na dolinu pokrivenu senkom ispod i zastrašujuće stene Babinog zuba iznad vas... Već tu sam prvi put prohodao kako bih čuvao snagu za ostatak staze i iskoristio priliku da uhvatim nekoliko fotografija...

Udaljavajući se od doma lagano nestaje asfalt, a zatim i dobro obeleženi putevi, osim onih koje su utabale planinarske čizme i bujice otopljenog snega... Nema više ni šuma, sve ostavljate iza sebe i jedino što vidite su hektari i hektari zlatne, osušene trave, kao žiletom ispresecane crvenim pešačkim stazama... Sa vaše leve i desne strane dva potpuno različita, podjednako nestvarna prizora... Sa jedne, u senci planine na kojoj se nalazite, boje rde i zelenih četinara, izmešane u nekom čudnom odnosu kao na platnima Jackson Pollock - kontrast stalnog i cikličnog života, od kojih je kasniji na smiraju... Sa druge, vrhovi, kao

jato kitova koji bi da ih okupa izlazeće sunce, izranjuju i opet nestaju u paperjasto izmaglici... A ona de luje tako nežno, tako ranjivo, čini ti se, ako malo jače duneš u njenom pravcu, raspršiće se poput sapunice u dečijim rukama...

Na planini nikog - sam si sa svojim mislima koje te nose na čudna mesta... Odjednom ti podloga izgleda nestabilnija, trava klizavija. Kroz glavu ti prođe: šta ako padneš, ako iskreneš, polomiš nešto? Koliko će proći vremena pre nego što te neko pronađe, pre nego što uopšte krene da te traži? Signal nemaš, jedina osoba koja zna gde si ne očekuje te bar pet sati... A voda? Hoće li je biti dovoljno za povratak? Setiš se scena iz filma „127 sati“ i dobiješ napad smeha - on je bar imao nož... To kao da te trgne, uhvatiš uzde svoje podsves ti, zategneš ih i opet uživaš u svakom koraku, svakom poskoku...

Kako nadmorska visina raste počinješ da osećaš posledice na svom telu... Disanje ti postaje ubrzano, puls ne silazi ispod 180 ni kada hodaš na teškim uzbrdicama... lako trčiš lagano, praktično džogiraš, listovi te zatežu nenuvinknuti na ovu vrstu napora... Vetar postaje sve jači, kao i sunce: znojiš se i ježiš u isto vreme, u senci čak i zadrhtiš... Prvih nekoliko kilometara odlučan si da se popneš na svaki vrh, upiješ svaki vidik, i to je lako dok staza prolazi pored njih - skreneš nekoliko metara i tu si... Ali kasnije stvari postaju komplikovanije, kad do nekog ima više od sto metara strme uzbrdice bez staze, i kad kreneš da proklizavaš i propadaš kroz mekano rastinje dok silaziš... Onda počneš da kalkulišeš i razmatraš da li se isplati trošiti snagu i rizikovati povredu baš na svakom...

Dok kilometre lagano ostavljaš iza sebe a pogled postaje sve bolji i širi, počinješ da žališ što se nisi više

DA LI JE MOGUĆE NAUČITI NEŠTO O PLANINI A NE BITI NA NJOJ, NE OSVOJITI NJENE VRHOVE, NE UPITI BOJE KOJIMA JU JE GODIŠNJE DOBA ISARALO?

potudio u srednjoj školi da naučiš imena svim planinama koje se kao krtičnjaci prostiru pod tobom... A čak i da jesи, da li bi pomoglo? Da li je moguće naučiti nešto o planini a ne biti na njoj, ne osvojiti njene vrhove, ne upiti boje kojima ju je godišnje doba isaralo? I šta je bitnije: znati koja se ruda gde nalazi ili opisati put do vrha koji si celoga života posmatrao iz podnožja?

Vreme lagano protiče i cilj ti izgleda sve bliže i st varnije. A cilj je Midžor – najviši vrh centralne Srbije... Sanjao si o njemu prethodnih dana, kako koračaš na prstima da ne probudiš diva pod svojim nogama, pružaš ruku da dodirneš spomenik plašljivo kao topku peć, vidiš celu Bugarsku kao maketu prostoru ispred sebe... Još jedna uzbrdica, oštra i duga, ali

PLANINARENJE

podnošljiva, i kod stare karaule si... Staza je odavno prestala da bude zemljana i postala gotovo stenovita, umesto prštanja kamenja sad se čuje krkanje tankih, crvenih ploča koje pucaju pod tvojim patikama kao crepovi dok izvlačiš poslednje zalihe snage za duge korake koji te nose ka vrhu... A onda ravno - kraj! Znak kaže još dvesta metara, ali poješeš to poslednje brdo kao čokoladicu nakon ovakvog puta. Glas u tebi ti govori da si tu, da si stigao...

I dalje si sam... I dalje kilometrima oko tebe nema

nikoga da te vidi kako se sankaš na suvoj travi tražeći najbolju trasu do vrha... Kako krećeš, odustaješ, врачаš se, osmatraš, sve dok ne pukneš i uspušeš se na silu, pravolinjski, najkraćim mogućim putem... Staneš, prvo jednom nogom,

ZA DIVNO ČUDO, NE OSEĆAŠ SE ISTROŠENO. UMORAN SI, ALI I PUN NEKE ŽIVOTNE ENERGIJE KOJA IZBIJA IZ TEBE...

onda drugom, uspraviš se, nesigurno kao malo dete, okreneš se oko svoje ose i shvatiš da na gore više nema gde, da je to to... I to te malo uplaši - zavrти ti se od pomisli da je moguće pogledati naviše i da jedino što vidiš bude žuta tačka na nebu...

Ali saberu ti se utisci i po prvi put od starta opustiš se u pravom smislu te reči... Više te ne zanima koliko je vremena prošlo, koliko si kilometara prešao, koji te problemi čekaju kod kuće, u koliko sati igra Manchester, da li je još magla u Beogradu, imaš li planove za sutra... samo zatvorиш oči i slušaš vетar kako zviždi oko tebe... Mislim da bi to moglo biti

najbliže spiritualnom osećaju koji neki imaju dok kleče u molitvi pred krstom ili meditiraju sa šarenim kristalom oko vrata – totalno nadzemaljsko iskustvo, nirvana...

Povratak ti služi da preživiš ponovo sve pre nego da stekneš nove utiske... Kroz glavu motaš gde si sve stao da slikaš vidik, gde si vezivao pertle, gde si se sapleo, i u tim razmišljanjima ti put praktično proleti, s obzirom na to da je u povratku uglavnom nizbrdica i da više nema razloga za zadržavanje... Počinješ da srećeš i prve planinare. Idu ljudi u punoj ratnoj opremi: gojzericama, jaknama, sa planinarskim štapovima, i čude se prilici koja je upravo protutnjala pored njih u trenerci i patikama, podigavši samo ruku da ih pozdravi... Oštiri spustovi su surovi prema već umornim mišićima, ali stisneš zube i teši se da je još malo ostalo... Opet asfalt, opet usta puna prašine, ali tu si, na mestu sa koga si krenuo tri i po sata, i dvadeset i šest kilometara ranije...

Za divno čudo, ne osećaš se istrošeno. Umoran si, ali i pun neke životne energije koja izbija iz tebe... Male stvari te više ne opterećuju - kao da te je neko ugasio i ponovo pokrenuo, i da vreme počinješ da računaš od tog momenta... Mislim da ću pokušati da sačuvam taj osećaj, da ga upakujem, zaključam i ostavim negde za trenutak kad me grad ponovo sažvaće i savlada... I kada mi stvari ponovo budu izgledale sivo i mračno, kad se osetim sputano i zatvoreno, zadržaću osmeh jer sam imao priliku da doživim nešto ovako, i imaću jedno više blistavo sećanje da iz njega crpm nadu, i kojem ću uvek moći da se vratim...

Tekst i foto:
Ivan Simić

PHOTO: IRMA PUŠKAREVIĆ - NA FOTOGRAFIJU TRAVIS RICE

PROMOCIJA

Svetski dan snowboardinga
biće obeležen 18. decembra
ispred Supermarket concept store-a
u Beogradu (Srbija)...

The Art of Flight

U nedelju 18. decembra ispred Supermarket concept store-a sa početkom u 18 časova biće obeležen Svetski dan snowboardinga (WSD). U organizaciji Red Bulla i Udruženja freestylera, na terasama ispred Supermarketa biće postavljeni specijalno pripremljeni gelenderi i mini skok na kojima će najbolji snouborderi iz cele regije pokazati šta znaju. Program će trajati do 20 časova, nakon čega se celo dešavanje seli u Dom omladine na Beogradsku premijeru filma „The Art of Flight!“.

O FILMU

Pripremite se za novu vrstu akcionog sportskog filma: „The Art of Flight“, koji je svoju premieru doživeo 7. septembra u njujorškom „Beacon Theatre“, a koji predstavlja pravi pomak u video produkciji ovog sporta na globalnom nivou. Snouborder Travis Rice, zajedno sa ekipom najboljih vozača na svetu, završava dvogodišnju potragu onoga što je moguće na snoubordu. Red Bull Media House, u saradnji sa Brain Farms Digital Cinema predstavlja film Kurta Morgana, sniman najsavremenijom filmskom opremom, od čega je većina opreme dizajnirana specijalno za potrebe ovog filma.

Travis Rice je sam izabrao svoje kolege sa liste najboljih snoubordera današnjice, uključujući dvostrukog dobitnika nagrade „Vozač godine“ Johna Jack-

sona, zatim Marca Landvika, osvajača olimpijske medalje Scottya Lagoa, Nicolasa Mullera, Jakea Blauvelta, Pata Moorea, Jeremyja Jonesa i druge. Priključite im se u njihovim ponekad uspešnim, često napornim potragama za otvaranjem novih planinskih zona i pristupa neistraženim planinama, iz potpuno jedinstvenog ugla. Planinski venac Darwin u Patagoniji u Čileu, Tordiljo venac na Aljasci, Snejk River venac u Vajomingu, Aspen, Kolorado, Andi, kao i Kutenej planine u Britanskoj Kolumbiji, Revelstouk i Gout venac, predstavljaju scene ove epske produkcije.

O SVETSKOM DANU SNOWBOARDINGA

Suština ovog događaja je da pokaže široj javnosti energiju i zadovoljstvo bavljenja snowboardingom kroz različite zimske slobodne aktivnosti svugde u svetu. Udruženje fristajlera će biti jedini predstavnik Srbije u 2011. tako što će specijalno za taj dan uz pomoć Red bulla i Quicksilvera napraviti veliki snežni party u centru Beograda. Do sada Svetski dan snowboardinga ima više od 130 prijavljenih događaja u 33 zemalja.

Više informacija možete dobiti na:
wsd@udruzjenjefreestylera.com
www.world-snowboard-day.com

Jama Grotljavica

U organizaciji PK „Subra“ iz Herceg Novog (Crna Gora) održan speleološki kurs...

Nedavno je u Planinarskom klubu „Subra“ iz Herceg Novog održan speleološki kurs čime je klub obogaćen sa novih pet članova speleološke sekcije. Rezultat toga su ponovno aktiviranje speleoloških istraživanja u masivu planine Orjen. Poslije par istraženih i premjerenih speleoloških objekata izdvaja se jama u Grotljavici, poviše Dubokog dola.

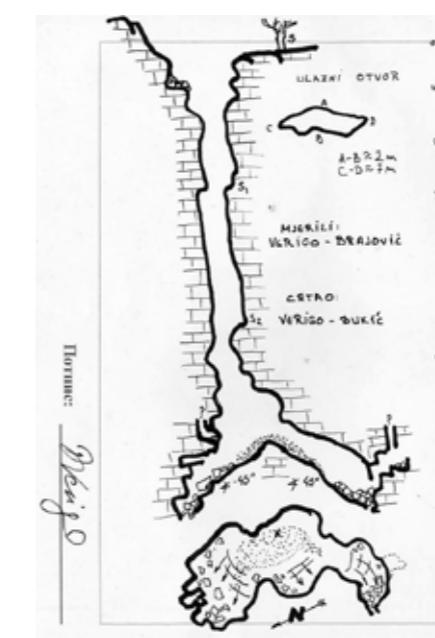
Na samo 200 metara od Dubokog dola, prema Dobrasci, u blagoj padini i lijepoj bukovoj šumi nalazi se jedva uočljiv ali poveliki otvor. Unutrašnjost jame je veoma kompaktna i vlažna sa izraženim prstenastim sedimentnim slojevima do dubine od 50 metara gdje se širi, da bi u donjem djelu prerasla u pećinu 30 metra dugu i osam metara široku. Pećina je sa

svodom prekrivenim pravilnim kockama orijentisanim ka sjeveru. Dno je prekriveno humusom, a sa krajeva su kamene poloče ispalе sa stropa. Ukupna dubina jame je 85 m, a nadmorska visina otvora je na 1.316 mnv. Istraživanje i mjerjenje su vršili načelnik speleo sekcije PK „Subra“ Dejan Verigo, za-tim polaznici kursa Danilo Brajović, Slobodan Đukić, Igor Mareš i član PK „Subra“ Maksim Stolica.

Orjen je planina sa jako bogatim podzemljem i sada kad je klub „pojačan“ sa novom ekipom speleologa, nadamo se da će bit još puno ovako dobrih rezultata i novih akcija. Kao i uvjek najveći problem predstavljaju finansije i nedostatak opreme, ali uz entuzijazam i volju koji trenutno vladaju u klubu sve se da odraditi maksimalno bezbjedno i kvalitetno.

Tekst i foto
Danilo Brajović

Info: PK „Subra“
Web: www.subra.users.t-com.me

Koraci za mir u ljudima i među ljudima

PHOTO: WWW.YUJIEMIRMANWORDPRESS.COM

Dvadesetdevetogodišnji Japanac *Yuji Miyata* već tri godine pešači svetom kako bi ga učinio boljim mestom. Ovih dana je u našem regionu, pa smo iskoristili priliku da razgovaramo sa njim. Evo njegove priče...

Earthwalker *Yuji Miyata* u naš region došao je iz dalekog Japana. Stigao je koristeći samo svoje noge i otvoreno srce. Usput je sadio drveće, upoznavao nove jezike, običaje, religije, razgovarao sa ljudima... Svratio je i do nas, samo da nam kaže kako da pronađemo ono za čim tako dugo čeznemo!

Njegova globalna akcija „Celebration Earth Walk“ započela je 2009. godine u Koreji, a završće se 2012. godine u Londonu. Evo kako je sve počelo...

- U jednom trenutku okončao sam svoj dotadašnji život i započeo novi. To je život posvećen miru za sve ljude u svetu. Od 2007. godine prepešačio sam 10.000 km u deset zemalja (Kina, Koreja, Japan, Tajvan, Vijetnam, Kambodža, Sirija, Turska i Bugarska), posadio 3.024 stabala sa porukama da se očuva mir u svetu i naša Planeta spase daljeg uništavanja. Imam motiva da nastavim svoj put jer mi u tome pomažu ljudi koje srećem. Njihovi osmesi i topla srca pružaju mi podršku i hrabre me da nastavim dalje u ime svih njih - kaže Miyata.

Ovaj simpatični mladić ne skida osmeh sa lica i sve je samo ne dosadni guru koji bi da vam popuje o duhu i energijama... Umesto da priča, on više voli da sluša.

Kako si i zašto započeo svoju misiju?

- Imao sam samo šest godina kada sam video vesti o zagađenjima i uništenju ozonskog omotača. Bio sam jako zabrinut za našu Planetu i kako ćemo živeti u budućnosti. Tada sam se zainteresovao za zaštitu prirodne sredine i shvatio potrebu očuvanja mira u svetu.

Druženje i učenje

Kasnije, kao postiplomac u Koreji, video sam Internet stranicu „earthwalkera“ i ambasadora Ujedinjenih nacija Paula Colemana. Ovaj svetski putnik je od 1990. godine prepešačio 47.500 km i posadio više od 11.350.000 stabala za mir u svetu. Bio sam impresioniran njegovim radom i životnom filozofijom, pa sam pozeleo da i ja učinim isto.

Dvehiljade šeste godine, imao sam tu nesreću da izgubim najboljeg prijatelja i verenicu. Bio sam očajan i skrhan bolom, neprestano razmišljajući o životu, društvu, ljudskim bićima i Zemlji. Tada sam odlučio da okončam svoj dotadašnji život i počнем da radim nešto za opštu dobrobit, za mog prijatelja, za moju verenicu, za svakog čoveka na Planeti... Tako sam odlučio da se pridružim Colemanovoj misiji mira, počnem da hodam i sadim stabla.

Zašto hodanje?

- Hodanje je jedini način da vidiš svoju okolinu i uponaš ljude kojima ćeš preneti svoju poruku. Takođe, hodanje je dobar primer kako svako od nas ►

Ti samo pričaj, a ja ču
malo da odmorim oči

može da učini nešto za mir u svetu, i kako kroz ovu malu akciju može da izazove velike promene. Jedan moj korak je tako majušan u poređenju sa prostranstvima naše planete, ali ako nastavim da koračam mogu da prevalim veliku razdaljinu i dospem do srca mnogih ljudi.

Sadnja drveća je drugi deo misije. Drvo je simbol Prirode. Jedino kroz sadnju drveća ljudi mogu da osete povezanost sa Zemljom i osete Mir – mir među ljudima, mir u Prirodi i samom sebi. Uvek sadim drveće sa mnoštvom ljudi, jer na taj način u njihova srca stavljam klicu Mira.

Putovanje si započeo u društvu. Kako je bilo u početku?

– Sa svojim duhovnim učiteljem Paulom Colerandom sreо sam se tokom njegovog boravka u Kini i akcije „Green Olympic walk“. Decembra 2007. godine, otišao sam u Kinu sa nepokolebljivom odlukom da ga upoznam. Sreо sam ga u gradu Huzhou u provinciji Fujian. Već na pragu njegove sobe osetio sam iskreno poštovanje, prihvatanje i ljubav veliku kao more. Sa Paulom sam hodao osam meseci i naučio mnogo toga. Putovanje kroz Kinu bilo je jako naporno zbog zagađenja i predugačkih etapa koje smo trebali da savladamo. Međutim, Paul me je hrabrio i svojim pozitivnim stavom podsećao na važnost ove prelepe akcije. Pored toga, kineski narod nam je pomagao i pružao nam podršku dajući nam vodu i hranu, te primajući nas u svoje domove.

Jedno od najlepših iskustava u Kini imao sam u gradu Nanjing, gde su moji sunarodnici tokom Drugog svetskog rata izvršili strašan pogrom nad lokalnim stanovništvom. Kao Japanac osetio sam potrebu da im se izvinim. Učinio sam to na jedini način koji sam znao – sadnjom stabala. Dok smo sadili mladice, prišao mi je jedan starac i plačući rekao: „Hvala ti! Moramo da zapamtimo istoriju jer će u budućnosti Kina, Koreja, Japan i druge zemlje regiona zajedno graditi mir“. Njegove reči su me ganule i shvatio sam da jedan čovek zaista može da

promeni svet i učini ga lepšim mestom.

Da li si imao teškoća i nerazumevanja na svojim putovanjima?

– Prva samostalna misija bila je putovanje po Koreji. Tada se prvi put dogodilo da mi niko ne veruje i ne shvata moju poruku. Hiljade njih mi je uporno govorilo da sam otpadnik, te da se vratim kući, u svoju zemlju, nađem posao i oženim se. Nakon fantastičnog iskustva u Kini nije bilo

šanse da odustanem, već sam nastavio da hodam i sadim drva.

Ali, svakako, lepa iskustva su preovladala. Šta je najlepše što si doživeo na putovanjima?

– Nakon Kine, Koreje i Tajvana, hodao sam Vijetnamom, Kambodžom i Tajlandom. U Vijetnamu sam posetio prvo sirotište. Deca su naša nada i želeo sam da im pomognem, da sa njima provedem neko vreme, pružim im san. Međutim, svaki susret sa njima me je iznenadivao, jer su ova deca bez roditelja, oni koji imaju najmanje, bila spremna da za mene učine najviše. Neprestano su me pitali: „Jesi li gladan?“, „Da li mogu da ti pomognem?“, „Šta mogu da učinim za tebe?... Sa mnom su delili svoju sreću, osmehe i optimizam bez obzira na nemaštinu. Ono što me je fasciniralo jeste da ljudi u Vijetnamu, Kambodži i Thajlandu, i pored teškog života, ne skidaju osmeh sa lica, spremni su da pomognu drugima i iskreno veruju u mir u ljudima i među ljudima.

Nakon jednomesečnog putovanja po Vijetnamu pojavili su se ozbiljni zdravstveni problemi. Neki ljudi su me doveli u svoje malo selo i ugostili kao rođenog brata ili najboljeg prijatelja. Od najmanjeg deteta, do najstradijeg čoveka, svi su dolazili da me posete i obasipali su me hranom, lekovima i potrepštinama. Oni su veoma siromašni ljudi, ali su trošili svoj poslednji novac kako bi pomogli meni. Govorili su mi: „U svetu ima toliko siromašnih ljudi koji pate u užasima rata. Zbog njih, zbog mira, moraš da ozdraviš i nastaviš svoje putovanje“. Plakao sam kao dete.

Na koji način širiš svoju poruku? Da li postoji razlika u razumevanju tvojih stavova u Aziji i, na primer, u Srbiji?

– Tokom mojih putovanja trudim se da sretнем što više ljudi iz vlasti, NVO, kompanija, obrazovanja, a posebno da se družim sa lokalnim stanovništvom. Kada dođem u neku zemlju, želim se da naučim neke reči iz njihovog jezika, da saznam što više o njihovoj kulturi, religiji... Trudim se da sa ljudima

jedem lokalnu hranu i ostvarim što je moguće više kontakata. Bitan je svaki trenutak, pa se trudim da prilikom svakog susreta otvorim srce i prihvatom ljudi srdačno i prostodušno. Kako ne razumem mnoge stvari i dešavanja u njihovoj zemlji, nemam pravo da govorim o raznim temama koje ih tiše, ali mogu da podelim

sa njima jedan prijatan trenutak. Čak i kada je to sasvim kratak susret, ljudi uzvrate isto merom i tako nastaju lepe emocije. Tako, zapravo, nastaje mir u ljudima.

Svojom misijom dajem primer ljudima, prenosim pozitivnu poruku, te ukazujem na lepote njihove zemlje i okruženja. Kada lokalno stanovništvo počne da razmišlja na taj način, polako počinje da deluje kako bi unapredilo zemlju i zaštitilo okolinu. Ljudi funkcionišu na taj način, bez obzira da li se radi o Aziji, Srednjem Istoku ili Evropi. - svi me razumeju i prodržavaju moju poruku.

Kako finansiraš svoja putovanja?

– Od nedavno mnogo kompanija i NVO žele da sponzorišu moju misiju, ali ja im uvek iznova govorim da ne mogu da primim novac. Ukoliko pripadam nekoj organizaciji ili me sponzoriše neka kompanija, lokalno stanovništvo neće imati potrebu da učestvuje u mojoj akciji, misleći da „Juji ima sve što mu je potrebno“. Novac zarađujem tako što o svojim putovanjima pišem u novinama i držim predavanja lokalnom stanovništvu. To su jedini prihodi koje imam.

Kako ljudi mogu da ti pomognu i podrže tvoju misiju?

– Moja najveća podrška i pomoć jesu ljudi, daju sve od sebe da naprave promenu u svom životu i

drugih ljudi, radost prirode i svega onog lepog što nas okružuje na Zemlji. To donosi mir u čoveku i u svetu. Može se učiniti da ova mala promena ne znači puno, ali ona menja naša srca. Na primer, ako jedna osoba svaki dan ukloni jedan otpadak sa ulice, nakon godine dana biće 365 otpadaka manje. Ukoliko se udruži deset ljudi, nakon godine dana biće 3.650 otpadaka manje. Kada im se pridruži 100 ili čak 1.000 ljudi mala akcija donosi veliku promenu i čist grad. Ukoliko svaka osoba posadi po jedno drvo, njihova mala akcija rešiće problem globalnog zagrevanja.

Kakvi su tvoji dalji planovi?

– Nakon velikog putovanja po Aziji, 1. februara počeo sam putovanje od Damaska (Sirija) do Londona. Do sada sam prepešao Tursku, Bugarsku i sada hodam kroz Srbiju. Svaki korak je isplaniran sa vladom, NVO, kompanijama i medijima, kako bih posadio što je moguće više stabala, pomogao što većem broju dece bez roditelja, održao što više predavanja i, putem medija, obratio se što većem broju ljudi. Nakon toga idem u Hrvatsku, pa na sever do Engleske. Plan je da 27. jula stignem u London na Olimpijske igre. To neće biti kraj moje misije. Putovanje se i sadnja drveća se nastavljuju, kako bi Zemlja bila lepše mesto za sve nas.

Jovan Jarić

Treutak
za svakoga

Sto godina od osvajanja Južnog pola

PHOTO: SXC

Južni pol osvojen je 14. decembra 1911. godine. Pravi je trenutak da se podsetimo odvažnih **polarnih istraživača i pasa** koji su pobedili u borbi sa surovom prirodom...

Antarktik je otkriven u 18. veku, a do tada se govorkalo da možda postoji „južna zemlja“. Nekoliko francuskih ekspedicija otkrilo je više malih ostrva, ali ne i kopno, dok je proslavljeni engleski moreplovac **James Cook** 1771. godine ploveći Južnim Antarktikom otkrio ostrvo Južnu Džordžiju i Južna Sandvička ostrva.

Tek pedesetak godina kasnije otkriven je i kontinent. Posada ruskog broda „Mirni“ u svojim

dnevnicima navodi da je Antarktik otkrila 28. januara 1820. godine. Tada je kapetan broda **Mihail Petrovič Lazarev** ugledao visok led južno od $69^{\circ}23'19''$ JGŠ i oko $2^{\circ}10'$ ZGD. Rusku ekspediciju su uz „Mirni“ činila i dva broda „Vostok“, čiji je zapovednik bio **Fadej Fadejevič Belingshauzen**. Ovaj neustrašivi moreplovac tada je oplovio Antarktik sa strane Tihog okeana i otkrio ostrva Petra I, Šiškova, Mordvinova i Zemlju Aleksandra I. Ploveći oko novootkrivenog kontinenta Belingshauzen je šest puta presekao Južni polarni krug.

Tek da ne budu u zaostatku, Amerikanci otkriće Antarktika pripisuju svom sunarodniku Natanielu Palmeru koji je loveći foke i kitove 15. novembra 1820. godine ugledao „neko kopno na jugu“. Ipak, **28. januar 1820.** uzima se kao datum otkrića poslednjeg nepoznatog kontinenta na planeti.

POSLEDNJE VELIKO OTKRIĆE

Otkriće velike ledene zemlje, donelo je jedan od poslednjih izazova – osvajanje Južnog pola. S obzirom da tada na planeti nije preostalo puno mesta za velika geografska otkrića, usledila je prava pomama, pa su put polova kretale brojne ekspedicije naučnika i pustolova. Svaki od njih je želeo svoj komadić slave i polarna mora postala su poprište velikih borbi sa prirodom, pobeda, ali i tragedija. Nespremni, nedovoljno informisani i zaluđeni snovima, mnogi su postali žrtve surovih prilika i sopstvene gluposti.

James Clark Ross, engleski moreplovac i polarni istraživač, od 1839. do 1843. predvodio je jednu od uspešnih ekspedicija na Antarktiku sa ciljem da se tačno odrede koordinate Južnog magnetnog pola koje je prethodno teoretski odredio nemački matematičar **Karl Fridrik Gaus**. Otkrio je deo kontinenta - Viktorijinu zemlju, more i ledenu barijeru (kasnije nazvani njegovim imenom), vulkane Erebus i Teror (imena njegovih brodova). Odredio je položaj Južnog magnetnog pola, na 300 km od obale Viktorijine zemlje. Godine 1841. iskrcao se na Antarktik u nameri da dosegne Južni geografski pol. Uspeo je da pređe Južni geografski polarnik i stiže

do paralele 78° ali je bio prinuđen da se vrati. Napisao je knjigu „Putovanja radi otkrića i istraživanja u južnim i antarktičkim morima“. Knjiga je, što bi se reklo, postala pravi bestseller i inspiracija za pustolove.

Tek početkom 20. veka uslediće ozbiljniji pokušaji da se osvoje polovi.

TRKA ZA POL I TRIJUMF

Roald Amundsen je norveški istraživač koji je imao tu sreću da upozna genijalnog zemljaka **Fridtjofa Nansena**, a evo i zašto! Nansen je bio istraživač, zoolog, diplomata i inženjer koji je iz sebe imao gomilu ekspedicija u severnom polarnom krugu, ali i otkrića bezbroj praktičnih sitnica. Specijalno dizajnirane skije za trčanje, slojevito oblačenje kao sredstvo termoregulacije, specijalni gorionik koji ne ledi na niskim temperaturama... Sve su to Nansenova „sitna“ otkrića koja su istraživačima omogućila lagodniji boravak i brže kretanje u surovim polarnim uslovima. Kruna njegovog inženjerskog rada je brod „Fram“. Ovaj legendarni brod bio je u stanju da plovi među santama leda i preživi zimu u polarnom krugu. Dok su sante ostale brodove drobile kao da su ljske od jajeta, zahvaljujući specijalnom dizajnu korita, „Fram“ je bezbedno klizao preko leda, a kada bi se more potpuno zaledilo, on bi se izdigao i na bezbednom sloju čekao proleće.

Amundsen je želio da učestvuje u prvoj „Framovoj“ ekspediciji u Arktički okean, ali ga je Nansen odbio jer je bio suviše mlađ. Međutim, pet godina kasnije Amundsen je dobio svoju priliku na brodu „Belgica“, gde se nakon prve antarktičke zime potvrdio kao polarni istraživač. Uskoro će njegova ekspedicija na brodu „Gjøa“ postati prva koja je prošla Severozapadni prolaz. Nakon tog poduhvata Amundsena počinju ozbiljno da shvataju, pa kada je 1909. godine objavio da planira osvajanje Južnog pola, Nansen mu daje dopuštenje da u tom poduhvatu koristi njegov „Fram“. Već iduće godine, proslavljeni brod kreće na svoju poslednju, treću ekspediciju prema Severnom polu. Amundsen polazi iz Christianie (današnji Oslo), no kako je čuo da su Amerikanci **Frederick Albert Cook**, a nešto kasnije i **Robert Peary** tvrdili da su došli do Severnog pola, Amundsen je promenio planove i okrenuo brod prema jugu u nadi da će postati prvi koji će osvojiti Južni pol.

Fridtjof Nansen

Roald Amundsen

Robert Falcon Scott

Na Grenlandu je uzeo 97 grenlandskih polarnih pasa, te krenuo na dugo putovanje nadole. Osim Amundsena samo su još dva člana posade, Amundsenov brat Leon i kapetan broda Nilsen, znali kuda zapravo idu. Tek oktobra 1910. godine, nakon isplavljanja iz Buenos Airesa, prvo posada, a zatim i ceo svet saznaje za Amundsenove planove. Januara iduće godine stigli su do Ross Ice Shelfa, na Zalivu kitova, gde je Amundsen postavio svoju bazu Framheim. Logor je bio 100 kilometara bliže polu nego McMurdo Sound gde se gotovo istovremeno ulogorila ekspedicija engleskog moreplovca i avanturiste **Roberta Falcona Scotta**. Na krilima pompezano najavljuvano trijumfa, Englez je verovao da će prvi dosegnuti Pol. Tako je počela trka za osvajanje Južnog pola.

Dok je Amundsen, po uzoru na Nansen i Inuite, planirao da koristi pse, Scott je smatrao da će moderne motorne sanke i poniji biti savršeni za prenos opreme. Englez je imao tek nekoliko pasa koji su gladovali jer je tvrdoglav odbijao da ih hrani mesom ponija. Pored toga, Scott se nije oslanjao na iskustva drugih polarnih istraživača, pa mu je oprema bila glomazna i nije zadovoljavala sve potrebe njegove posade. Bila je to serija tragičnih grešaka koje će uticati na ishod ekspedicije.

Dok su tokom februara i marta Amundsen i njegova ekipa psećim zapregama prenosili zalihe hrane na 80°, 81° i 82°, za Scottovu ekspediciju počele su prve muke. Sanke su postale beskorisne jer su se motori ledili, a poniji su teško izdržavali niske temperature.

Da skratimo dugu priču, tek Amundsenova ekipa (Roald Amundsen, Helmer Hanssen, Sverre Hassel, Oscar Wisting i Olav Bjaaland) put prema odredištu počela je 20. oktobra 1911. godine, a na pol su stigli **14. decembra**. Nakon 55 dana pešačenja, Norvežanin pobedonosno stiže na Južni pol, i dva dana istražuje okolinu u prečniku od 20 km. Bezbedan povratak su obezbedili tako što su na svakom stepenu geografske širine postavljali po jedno skladište hrane i opreme uz visoke ledene putokaze.

TRAGEDIJA

Scott, međutim, nije bio te sreće. On je krenuo sa dve nedelje zakašnjenja za norveškim istraživačem, a da zlo bude gore, iz samo njemu poznatih razloga

Polarni psi: podneli su najveće napore u osvajanju polarnih prostranstava. Često su ostavljeni u ledenoj pustinji i žrtvovani, a bez njih svi ovi poduhvati ne bi bili mogući

vukao je celu menažeriju motornih sanki, ponija i preveliku grupu ljudi. Njegov plan je bio da ova velika grupa bude podrška četvorici koji će se uputiti na pol, te da se grupa cepa, a ljudi postupno vraćaju u bazni logor. Pošto je ovaj pakleni plan čuvao samo za sebe, ljudi su bili zbuњeni i neodlučni. Kada je 4. januara 1912. godine, poslednja četvoročlana ekipa stigla do kampa na 87° 34' JGŠ, Scott je objavio svoju odluku: pet ljudi (Scott, Edward Wilson, Henry Bowers, Lawrence Oates i Edgar Evans) ići će na Pol, a ostala trojica (Teddy Evans, William Lashly i Tom Crean) vraćaju se nazad. Izabrana grupa je krenula napred samo da bi 17. januara 1912. na Polu ugledala norvešku zastavu i Amundsenov šator s pismom koje je on ostavio za slučaj da ne uspe da se vrati do Framheima. Pol je osvojen 35 dana ranije, a Scott, skrhan ovim saznanjem, u svom dnevniku piše: „Dogodilo se najgore... Svi moji snovi su propali. Bože, ovo je užasno mesto...“

Pred Scottom je bilo 1.300 kilometara snega i leda. Demoralisana ekipa i vođa ojađen neuspehom

Prezentaciju Muzeja Fram sa galerijama autentičnih fotografija osvajanja Pola i ekspedicija „Frama“ najjačeg plovila na svetu možete videti na Internet stranici:

www.frammuseum.no

i razočarenjem, probijali su se sporo i teško. I pored lošeg vremena, hladnoće, snežnog slepila i gladi, do početka marta uspeli su da prevale više od polovine puta. Međutim, snežna oluja je trajala predugo, pa su dane provodili u šatoru, trošeći zalihe hrane bez napredovanja. Šesnaestog marta, Outs, koji je tada već jedva mogao da hoda, dobrovoljno je napustio šator i otišao u „belu smrt“. Preostala trojica idućeg dana uspeli su da izađu iz šatora i pređu kraću etapu. Nakon dvadesetak kilometara podigli su svoj poslednji logor. Tu su boravili devet dana, gde su jedan po jedan umirali od gladi, iscrpljeni i hladnoće.

O HEROJIMA

Amundsenovo veliko iskustvo, temeljna priprema i upotreba najboljih psećih zaprega na kraju su se isplatili i avantura koja je trajala 99 dana je prošla prilično glatko. S obzirom da tada nijedna ekspedicija nije nosila tada još jako glomazan bežični telegraf, za njihov uspeh se nije saznao sve dok se 7. marta 1912. godine nisu javili iz Buenos Airesa.

Scottov šator pronašli su spasioci nekoliko meseci kasnije. U njegovom dnevniku bilo je svedočanstvo o strašnim iskušenjima, patnjama i smrti na ovom negostoljubivom mestu. Vest o njegovoj smrti potresla je Englesku, gde je proglašen herojem i posmrtno odlikovan mnogim priznanjima. ■

The Winter Bushcraft Gathering

Zimsko bushcraft okupljanje
2012. biće održano na planini **Goč** (Srbija) druge nedelje januara...

DATUM: 8-14. 1. 2012. godine s tim da postoji mogućnost da skratimo za jedan dan zbog pravoslavne Nove godine. Niste u obavezi da dodete i u zakazano vreme, i da ostanete do kraja. Jednostavno budite koliko želite ili koliko Vam obaveze dozvoljavaju!

LOKACIJA: Planina Goč (Kraljevačka strana) - vrh Veliki jelenac.

TEMA: BIVAKOVANJE U ZIMSKIM USLOVIMA

- Pravljenje zimskog zaklona
- Priprema i paljenje vatre u vlažnim uslovima
- Pronalaženje i priprema vode
- Spremanje hrane u zimskim uslovima
- Praćenje tragova životinja
- Postavljanje zamki (trapping) - OVO JE SAMO POKAZNA VEŽBA, ZAMKARENJE JE ZAKONOM ZABRANJENO

Baćemo podeljeni u par grupa, a svaka grupa će birati mesto za kamp koji će izgraditi i truditi se da ostane što duže napolje. Grupe organizujemo mi u zavisnosti od broja i strukture učesnika, u svakom slučaju biće određene tako da sve budu slične jačine.

OPREMA:

Oprema mora da bude zimska, za spavanje na otvorenom.

PONETI JOŠ:

- Sekiru, manju testeru (može i preklopnu), nož
- Posudu za kuvanje na vatri
- Ceradu za zaklon
- Užariju za pravljenje i učvršćivanje zaklona
- Posudu za skladištenje vode
- Survival kitove (ko ima)
- Lični pribor za prvu pomoć

I sve ono što mislite da će vam trebati za par dana kampovanja na otvorenom u zimskim uslovima!

HRANA:

HRANA je iz ranca! Pošto smo tamo par dana, možete poneti i nešto što se može skuvati, a dobro je poneti i suvog mesa, slanine, čvaraka, gotovih jela, konzervi... Brašno da gore pravimo hleb, sami se odredite količinu.

SMEŠTAJ:

Smeštaj je u zaklonima koje napravite i/ili šatorima. U slučaju da se pokaže da ne možete izdržati da spavate napolju, tu je brvnara koja ima 5 kreveta, ali može se spavati i na podu, ukupnog kapaciteta 12-15 ljudi. Poneti svoje vreće i podmetače, ukoliko neko ima dušek na naduvavanje neka ga ponese jer je u brvnari beton.

PREVOZ: U autobusu tražite kartu do Kamenice, izlazite na stanici Sokolja (oko 2 km posle sela Kamenica!) Kraljevo - Kamenica: 5:00 (radnim danima) / 10:00 / 13:10 / 15:00 / 19:45

Kamenica - Kraljevo: 5:40 (radnim danima) / 10:40 / 13:50 / 16:10 / 20:25

Broj telefona za informacija na autobuskoj stanici u Kraljevu je: 036/313-444

OPIS KAKO DOĆI DO LOKACIJE OKUPLJANJA:

Do vrha je veoma jednostavno doći. Na autobuskoj stanici u Kraljevu, na informacijama, pitajte koji autobus ide za Kamenicu i na koji peron staje, jer postoji mogućnost da ide do nekih zaseoka dalje, pa onda na tabli ne piše Kamenica već Paralići.

Izlazite na prvoj stanici posle Kamenice, stanica se zove Sokolja. Kad izađete na stanici krenite levo od puta makadamom, 2,5 km odatle nailazite na Šumsku upravu „Srbija šume“, odmah posle uprave se put račva, vi idite desnim, odatle još oko 4 km do napuštenе zgrade, tu treba preći reku (nekad je tu bio mostić, ali ga je voda odnела). Pored te zgrade ima put prokopom, put je lepo obeležen belim strelicama i ako budete pažljivo pratili strelice stižete pravo do brvnare. Uspon je dužine 1.600 m.

Oni koji se budu prijavili dobije moj broj telefona na koji mogu da me pozovu da neko pode u susret da vas sačeka! Za one koji budu dolazili kolima preporuka je da ih ostave kod Šumske uprave, tu ima noćni čuvar i kola su sigurna.

Signal za mobilni telefon imate kad izađete iz autobusa i kad počnete da se penjete uzbrdo uz prokop. Preporučena mreža je MTS

KOTIZACIJA NE POSTOJI.

Molim sve zainteresovane ili one koji imaju neka pitanja da se javi **PRIVATNOM PORUKOM** ili na e-mail **bushcraftserbia@gmail.com**

Pomoć prijateljima u nevolji

Dom nekada

Dom sada

Pomožite Planinarskom domu „Stražilovo“ na Fruškoj gori da se oporavi od požara!

Planinarski dom „Stražilovo“ izgoreo je u požaru koji se dogodio u prepodnevni satima 12. septembra 2011. Srećom, nije bilo nastradalih i povređenih. Sprat je potpuno uništen, dok je prizemlje pretrpelo znatna oštećenja. U sumornim danima koji su usledili dobili smo nebrojen broj poziva svih onih kojima je planinarski dom „Stražilovo“ u srcu i svi su imali samo dve reči „NEMA PREDAJE!“. U ime svih Vas i nas kojima Planinarski znači nešto posebno i nezamenjivo, PSD „Stražilovo“ je donelo odluku da se započne proces sanacije i izgradnje objekta.

Obnova Planinarskog je počela već u subotu 17. septembra, kada je na velikoj radnoj akciji potpuno očišćen objekat i izbačeno oko 25 kubika pepela, šuta i gareži. Već 24. septembra, objekat su posetili građevinski inženjer koji je definisao sve mere potrebne za sanaciju prizemlja i izgradnju sprata, postavljanja krova i ugradnju neophodnih instalacija, kao i specifikaciju svih materijala neophodnih da se objekat ponovo privede nameni. Nakon toga slede građevinski radovi sa osnovnim ciljem da se objekat stavi pod krov do prvih snegova, radi zaštite od daljeg urušavanja.

Paralelno sa ovim aktivnostima, svi zajedno započinjemo i medijsku kampanju u kojoj ćemo pokušati da putem dobrovoljnih priloga sakupimo neophodna sredstva za obnovu Planinarskog doma. U Erste banci je otvoren namenski račun za obnovu Planinarskog doma „Stražilovo“ uništenog u požaru 2011. Broj računa je: 340-11006433-13.

Na zvaničnom sajtu Planinarskog doma „Stražilovo“ www.strazilovo.org biće prikazana imena svih fizičkih i pravnih lica koja budu pomogla obnovu, kao i sve fakture i plaćanja koja nastanu u tom procesu, a sve u cilju transparentnosti celokupnog postupka.

Broj namenskog računa za obnovu Doma „Stražilovo“: 340-11006433-13 Erste banka

Via Parenzana

Stara pruga u *Istri (Republika Hrvatska)* postala je izvanredna biciklistička staza. Bila je to dobra prilika da se okupe i druže biciklisti *iz celog regionala...*

Uskotračna železnička pruga povezivala je Trst preko niza stanica s Porećom, kao krajnjom stanicom. Bila je u funkciji od 1902. do 1935. godine. Prolazila je kroz tri države: Italiju, Sloveniju i Hrvatsku. Koridor pruge je danas sačuvan, kao i velik broj pratećih železničkih objekata, mostova, vijadukata i tunela. Deo trase stare pruge je preuređen za biciklističke i pešačke staze, a razmišlja se i o obnovi pojedinih deonica pruge u turističke svrhe.

Povodom 100. rođendana pruge, 2002. godine, pokrenut je projekt revitalizacije Parenzane. Evropska unija je 2004. godine pokrenula projekt „Parenzana - Put zdravlja i prijateljstva”, a 10. maja 2008. godine trasa između Livada i Buja otvorena je kao biciklistička staza.

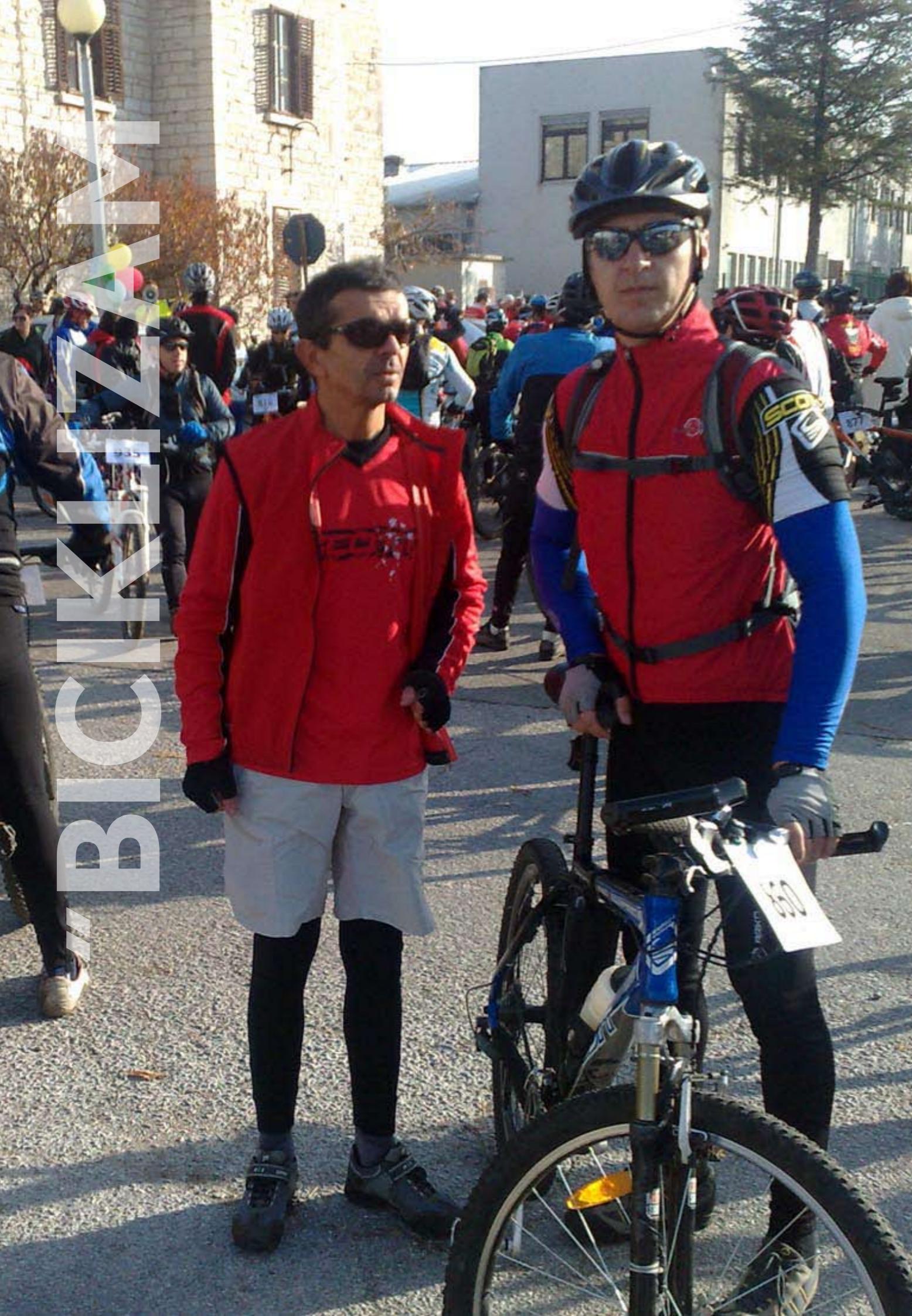
Oko 400 biciklista Slovenije, Italije i Hrvatske okupilo se drugog dana na biciklijadi povodom otvaranja novog dela Parenzane. Među tom gomilom se obrela i, kako je to prokomentarisao Tonči iz Rijeke, dvojica entuzijasta iz BiH, Proda i Peđa. Dvojica entuzijasta, to jest mi, ideju smo dobili na jednom od mnogobrojnih druženja na planinama BiH. Pravile su se razne kombinacije, deset članova, 15 članova, jedan kombi, pet auta... Da bi na kraju ostala samo nas dvojica i jedan beli yugo 55.

Prepuni euforije krenuli smo u petak naveče na dvodnevno „biciklanje” Istrom i već nakon nepuna tri kilometra od Banja Luke doživeli razočaranje, kada je beli yugo ostao u kvaru. No prevelika želja za avanturom nije dozvolila poraz, pa je ujutro, već u 8,15 časova yugo skinut sa dizalice i bio spreman za nastavak avture. S obzirom da smo propustili prvi dan „biciklanja” odlučili smo da ne idemo autoputem, nego smo se preko Plitvice spustili do Senja i lep dan iskoristili za druženje sa morem. Naveče kasno smo stigli na odredište, Labinci (u blizini Poreča), gde su nam u

piceriji „Robi” topnu dobrodošlicu priredili prijatelji Mirjana i Robert. Posle dobre istarske kuhinje i prijateljskog razgovora usledila je nova avantura, pronaći smeštaj za jednu noć. Nakon desetine poziva Robi nam je rešio i taj problem.

Svanulo je jutro, sunce koje se probijalo kroz maglu je obećavalo lep dan. Ponovo je yugo bio u akciji i odvezao nas u Buje, mesto starta druge etape. Verovali ili ne, u masi biciklista bili smo

primećeni, ali ne zbog našeg izgleda, nego zbog nekadašnjeg „nacionalnog simbola“ (yugo), sa BiH registarskim tablama.

Bicikla, koja smo izvadili sa zadnjeg sedišta, smo sklopili i nakon kratkog poziranja pored „nacionalnog simbola“, već smo bili u dugom redu za

prijavu. Dobili smo startne brojeve i majice.

Organizator je objavio start i dugačka „kompozicija“ biciklista je krenula da vijuga starom čirinom prugom po Istri, prolazeći kroz stare tunele i autentične mostove i vijadukte. Nizala se jedna po jedna stanica, Kostanjica, Livade,

Požuri polako

decembar 2011. MojaPlaneta

Pozdrav suncu
na biciklistički način

Motovun... Sklapala su se jedno po jedno novo prijateljstvo.

Na stanici u Vižinadi, kao i u svakoj drugoj čirinoj stanicu dočekao nas je s crvenom kapom u plavom kaputu otpavnik vozova i trubači, koji su uz hranu i osveženje podigli atmosferu. Tu smo sa prijateljima razmenili kontakte, a onda uz zvuk otpavnikove pištaljke krenuli ka poslednjoj stanicu, Poreču. U Poreču nas je čekao pasulj, suvenir i prevoz na početnu stanicu, Buje.

Iscrpljeni od vožnje, ali prepuni lepih utisaka, posle kratkog pozdravljanja sa novim prijateljima, krenuli smo kući. I pored umora i 500 kilometara vožnje nazad, osmesi i zadovoljstvo nisu silazili sa naših lica.

Tekst i foto:
Predrag Ćirković, PAK „Summit“
Goran Prodić, BK „Doboj“

Trenutak odmora

Svi samo misle, niko ništa ne radi

Međunarodni dan planina obeležava se 11. decembra...

Međunarodni dan planina prilika je da se stvori svest o značaju planine na život, da se istaknu mogućnosti i ograničenja u planinskom razvoju i izgrade partnerstva koja će doneti pozitivne promene u tretmanu svetskih planina i visoravni, navodi se u saopštenju Ujedinjenih nacija.

Generalna skupština Ujedinjenih nacija odredila je da se od 2003. godine 11. decembar obeležava kao Međunarodni dan planina. Ova odluka rezultat je uspeha koji je donelo proglašenje 2002. Međunarodnom godinom planina. To je povećalo opštu svesti o značaju planine, stimulisalo osnivanje nacionalnih komiteta u 78 zemalja i ojačalo savez kroz promovisanje stvaranja Međunarodnog Partnerstva za održivi razvoj u planinskim regionima (WSSD, Johannesburg, 2. septembar 2002).

Tema ovogodišnje manifestacije jesu planine i šume, a ima za cilj da podigne svest o značaju šuma i planina i ulozi koju igraju u okviru zelene ekonomije kao i u klimatskim promenama mera adaptacije. Zdrave planinske šume su od presudnog značaja za ekološko zdravlje sveta. Oni štite slivove i slatkvodne izvore vode za više od polovinu ljudi na svetu. Oni su takođe dom divljih životinja, obezbeđuju hranu i važan su izvor drveta. Ipak, u mnogim delovima sveta planinske šume su u opasnosti kao nikada pre. Krčenje šuma u tropskim predelima i dalje se odvija na ogromnim površinama, pa je zaštita ovih šuma i održivo upravljanje važan korak ka zaštiti planina.

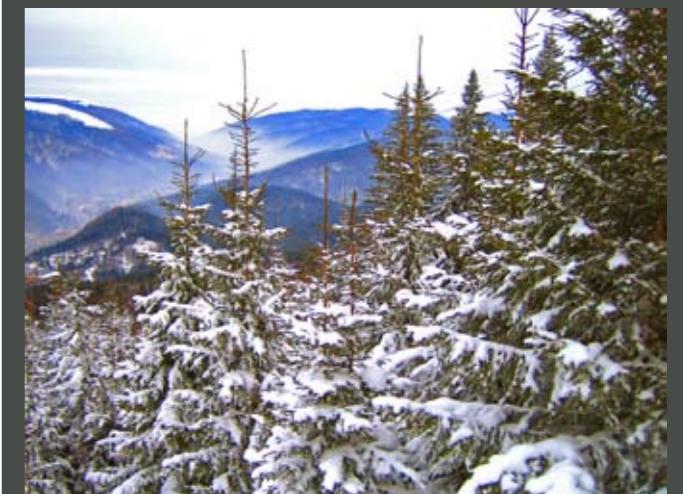

PHOTO: TRIPFONTAINE

BICIKLIZAM

Bike Cruising - Makedonija

Sve je počelo kao grupa na facebooku, a danas „Bike Cruising“ okuplja brojne bicikliste iz Makedonije koji svakog vikenda istražuju staze i bogaze svoje zemlje...

Naša grupa se zove „Bike Cruising“. Oformili smo je 2009. godine na facebook-u radi lakšeg dogovora oko vožnji. Nismo očekivali da će naše akcije privući toliko pažnje i imati veliku posećenost. Najčešće to ide spontano. Ja smislim neku relaciju, zatim napravim „event“ na društvenoj mreži i dogоворим se sa bližim prijateljima šta ćemo da vozimo za vikend. Uvek ima između 30 i 50 ljudi. Do sada nas je najviše bilo 90 vozača.

Bilo je hladno nedeljno jutro. Na „weather“ kanalu za 20. novembar pisalo je da je -7 stepeni Celzijusa, ali nisam verovao. Ipak sa nabiacio na sebe jaknu za zimsku vožnju. Kao kod svake nedeljene vožnje, bili smo u 8,45. u centru grada na Trgu Makedonija, kod konjanika. Iako je bilo jako hladno, uvek se nađe neko ko želi da eksperimentiše, tako da se skupio 21 vozač. Napravili smo grupnu fotku i krenuli sa vožnjom

na ulicama Skoplja, na koima nije bilo puno ljudi. Izašli smo iz grada i krenuli smo prema naselju Dračeve koje je udaljeno 12 km od centra grada. Vozili smo po asfaltnim lokalnim putevima i kad smo prošli Dračeve, produžili smo prema selima Studeničani, pa Morani i onda do sela Taor, gde je bio prvi veći odmor. Od tog mesta, pa nadalje do sela Katlanovo je počinjao zemljani put.

Kad smo stigli u Katlanovo napravili smo i dužu pauzu, gde smo, iz lokalne prodavnice, uzeli sve što nam fali od namirница. Sa tog mesta smo počeli penjanje na 690 metra nadmorske visine, imali smo još desetak kilometara asfaltiranog puta, gde smo

Staza „Džidimirci tour“: Skopje - Dračeve - Taor - Katlanovo - Džidimirci - Konjare - Skopje

Duzina staze: 99 km

Konfiguracija staze: Vozilo se veći deo po asfaltnom putu, a manji deo po zemljanim.

Nadmorska visina: Startovali smo sa 245 mnv. Najviša tačka na vožnji je bila 691 mnv.

Temperatura: Najniža temperatura je bila -7, a najviša +8.

Ekipa: Na vožnji je učestvovao 21 biciklista, od toga dve devojke. Troje vozača bili su iz Ohrida, a 18 iz Skoplja.

Slikam te,
slikaš me

prošli i posetili Katlanovske Banje, koja je kod nas vrlo popularna. Od banje ide zemljani put, koji nije zahtevan, ali je grupa bila sastavljena od vozača različitih mogućnosti, pa je penjanje tako bilo malo duže sa nekoliko kraćih pauza. Na usponu je vreme bilo odlično i temperatura se digla na oko osam stepeni. Pravo uživanje!

Prošli smo pored malih sela: Gradmanci, Džidimirci i Sušica. Uživanje na najinteresantnijem delu staze na zemljanim putu nije dugo trajalo, te smo morali da se vratimo na asfaltni put. Tu je sledio spust od desetak kilometara. Najveći problem u vožnji je bio što se vreme brzo menjalo. Temperatura je ponovo počela naglo da pada, pa smo se malo smrzli.

Kad smo došli do mesta koji se zove Gorno Konjare, napravili smo najveću pauzu tog dana. Morali smo tradicionalno da obeležimo dan sa kobasicama i pivom. Posle odmora krećemo nazad ka Skoplju, asfaltnim putem do kraja. Sunce je brzo počelo da zalazi, a ostala su još dva sata vožnje do cilja. Pri kraju je bilo još jedno odlično druženje. Odustali smo od tradicionalnog odlaska u poslastičarnicu, jer je već toliko zahladilo da se grupa počela razilaziti kako smo se približavali centru grada. Sve jedno, video se da su ljudi bili jako zadovoljni vožnjom i dobro iskorušenim danom.

Tekst i foto:
Dragan Todorovski

Predah i dopuna energije

Trg Makedonija:
spremni za start

Kaldrmarenje... Omljena
biciklistička disciplina

INFO

Podatke o nama možete pronaći na facebooku, na adresi:

www.facebook.com/groups/bikecruising

Ovako izgleda jedna naša vožnja, koju sam ja nazvao „Džidimirci toure“, a nju možete videti i na mapi na ovom [LINKU](#).

PHOTO: NICK TRABOLAY

INDIJA
INDIJSKI
DREVNI
MISTERIJ

Dragulj u kruni

Intrigantna mešavina boja, zvukova, mirisa i ukusa, fascinantni beli vrhovi Himalaja zaslepljujuća svetlost Tadž Mahala... i osmesi (ne)srećnih ljudi! Sve to, ali i mnogo više od toga - jeste Indija...

Kako opisati zemlju koju u granicama vrhova večitog snega i leda sa jedne strane i džungli sa druge karakterišu 22.000 dijalekata i preko 20 glavnih jezika, zemlju u kojoj su nastale četiri velike religije i živi preko milijardu ljudi?

Indijci imaju običaj da kažu da „sta god da kažeš o Indiji - istinito je“, i tačno je tako. Indija je zemlja neverovatnih kontrasta. Sa jedne strane videćete starca kako računa na abakusu, a s druge strane njegovog unuka kako koristi laptop. U svakom slučaju, kulturološki šok je neizbežan. Za mnoge zemlje možete reći da su takve, ali samo u Indiji izgovoreno dobija svoj pravi smisao.

Odvajkada Indija je predstavljala izvor izobilja i bogatstva, te je bivala magnet za pohlepne. Otkrivana uvek iznova i iznova - od egiptskih faraona, preko Rimljana, Aleksandra Makedonskog, pa do Vaska de Game. Svi očarani njenim bogatstvom nastojali su da iskoriste ono najbolje i u tome profitiraju. Ali, samo je nekolicina bila svesna njenog neverovatnog duhovnog, religijskog i istorijskog bogatstva. Istoriska zaostavština je nepregledna.

Danas, veliko siromaštvo i određeni tehnološki zaostatak u svim segmentima života ne sprečava Indijce da budu gostoljubivi i neverovatno harizmatični na svakom koraku. Miris slobode („sloboda“ kao slobodan doživljaj sveta i života, sloboda uma) i energija oseće se više nego u bilo kojoj drugoj zemlji.

Na ulicama vlada totalni haos. Gomile ljudi pretrčavaju ulice sa svih strana, galama, automobili, rikše, svete krave koje, čini se, jedino mogu da zaustave saobraćaj - bar na kratko. Pravila ponašanja na ulici su krajnje jednostavna – potrebna je samo dobra sirena i sveta mantra. Kome treba vozačka dozvola?

A vozovi? Tek je to priča za sebe. Slika prentranih vozova nije tek samo deo folklora - Indijci bukvalno vise iz njih i uprkos nepreglednoj opasnosti voze se na njihovim krovovima. Ali više od svega

Levo: Sveti čovek s cvikere; Gore: Mauzolej Tadž Mahal

obožavaju da uskaču i iskaču iz vozova dok su još u pokretu...

Higijenski standardi su za naše pojmove na poprilično niskom nivou.

Kastinski sistem i danas je duboko ukorenjen u sve pore društva i zapadnjacima je nepojmiljivo bespogovorno prihvatanje unapred određenih životnih okvira. Srdačnost i toplina sa jedne strane, a nezainteresovanost za lična osećanja pojedinca i nepoštovanje žena sa druge. Indija će vam se ili smučiti, onako prljava, ružna, pakleno bedna, ili će vas oboriti sa nogu svojom lepotom, mirisima i bogatstvom. Ali kako god bilo, činjenica je da će u svakom pogledu ostaviti prejak utisak na vas i ni u kom slučaju ravnodušnost. Mora se doživeti da bi se moglo razumeti neke suštinske vrednosti života, jer – Indija je stanje svesti.

NEKA DRUGA MESTA

Dolazak u Asam na trenutak vas ubacuje u sasvim drugačiju priču, te na trenutak stičete utisak da ste u Burmi - drugačiji su ljudi, mirisi, boje, priroda... Ono po čemu je Asam posebno poznat je čajevac – ovde ➤

INDIJA

Varanasi - dobro mesto za umiranje

Kupanje u svetoj vodi najprljavije reke na svetu

Prizori na koje ne treba trošiti reči

mu je originalno stanište, a i Bramaputra - jedna od svetih indijskih reka daje ovom kraju posebnu moć. Izvire pod svetom planinom Kajlas na Tibetu i suravlja se kroz neprohodne klisure Himalaja završavajući svoj put u Bangladešu. Ovo je jedina indijska sveta reka koja ima muško ime.

Neposredno pred odlazak britanskih kolonijalnih snaga i napuštanje „dragulja u kruni”, politička previranja dovela su do odluke da se muslimanskoj verskoj manjini omogući samostalan status proglašavanjem Pakistana kao nezavisne države. Vladar Kašmira, maharadža Hari Sing je, s obzirom na lokaciju republike mogao da bira da li će se priključiti Pakistanu ili Indiji, i pošto se predugo predomišljao - Pakistan je poslao ratnike da zauzmu provinciju. Tada, kada je već bilo kasno Hari Sing potpisuje priključenje Indiji, ali deo Kašmira je već u posedu Pakistana. Od toga vremena pa sve do danas Kašmir je podeljen i mesto je stalnih sukoba između islamista i indijske vojske. Zavoleo ga je i car Džahangir još početkom sedamnaestog veka i nazvao „rajem na zemlji”. A zbog prijatne klime, velikih .....

Pogled na Himalaje iz indijskog ugla

decembar 2011. MojaPlaneta

zelenih dolina i Himalaja u pozadini, pirinčanih polja i prekrasnih jezera oivičenih vrbama i platanima - u Šrinagaru sagradio i čuvene mogulske vrtove.

Delhi, jedan od najstarijih gradova na svetu sagrađen pre 5.000 godina, rušen je i ponovo građen čak jedanaest puta. Postoji stara persijska izreka koja kaže da je Delhi pod kletvom i da svaki grad podignut na njegovim temeljima neće dugi trajati. Chandni Chowk je srce starog Delhija, a bukvalni prevod naziva glasi „srebrni trg pod mesečinom”. Tu je i famozna Crvena tvrđava - simbol uspona i pada mogulske imperije, simbol indijske nacije.

GROBARSKA IDILA

Indija neguje kult mrtvih i većina veleleptnih građevina zapravo su mauzoleji. Humayunova grobница u Delhiju jeste građevina koju je svom preminulom mužu podigla žena indijskog mogulja (muslimanski vladari Indije). U arhitektonskom pogledu slična je Tadž Mahalu, ali je zidana od crvenog kamena i znatno je manjih dimenzija.

Najizvikaniji - Tadž Mahal, nalazi se u Agri (oko 200 km od Delhija), na obali reke Jamuna. Spomenik se smatra najlepšim primerom mogulске arhitekture.

Sazidan je od belog mermera što ga čini potpuno neverovatnim u zoru ili sutoru kada se njegova belina preliva u nijansama crvene i žute boje simbolizujući, kako neki tvrde, promenljivu prirodu žene. Tadž Mahal je sazidao Šah Džahan kao uspomenu na svoju ženu Mumtaz Mahal. Po legendi, po završetku gradnje naredio je da se umetnicima odseku ruke kako više ne bi mogli da sagrade ništa što bi se po lepoti moglo ravnati sa njegovom građevinom.

Varanasi nije klasična turistička destinacija već krajnji test razumevanja i prihvatanja Indije gde vera, duhovnost, život i smrt koegzistiraju i nose jedno sasvim drugačije značenje. Ritualno kupanje u svetoj reci Gang ili gutljaj njene vode garancija su čišćenja svih grehova, a za hindu vernika smrt na ovom mestu je uzvišena. To je kraj mučnog ciklusa reinkarnacija i oslobođenje od ovozemaljskih muka. Često ljudi dolaze u Varanasi da ostatak života provedu u molitvama i tu sačekaju smrt ne bi li se pepeo njihovog tela raspršio u svetoj reci. Gang je zbog toga jedna od najzaglađenijih reka na svetu, pa budite spremni na razne uzinemirujuće prizore. Ako ste slabii sa živcima - zaobiđite ovo mesto.

RAJ ZA TREKERE

Dharamsala je centar tibetske vlade u egzilu i religiozni centar tibetskog budizma, zbog čega se još i naziva „malom Lasom”. To je idilični gradić u šumovitim brdima severne Indije koji je u velikoj meri uspeo da se odupre posledicama velike popularnosti i jednako je privlačan za one koji vole prirodu i trekking, kao i za istraživače duhovnog. Šume oko grada su ispresecane stazama i putićima koje mame u kilometarske šetnje kroz brda i pružaju dramatične poglede.

Planinski venac Dhauladar prošaran šumama, planinskim potocima, jezerima i vertikalnim stenama predstavlja pravu poslasticu i za ozbiljnije trekere. Najpopularnije rute su petodnevni trek od Dharamsale do doline Chamba, preko prevoja Indrahar (4.350 m), prelaz preko prevoja Toral (4.575 m), kao i prilično težak šestodnevni trek preko prevoja Bhim-gasutri (4.580 m). Planinarski institut u Dharamsali organizuje ekspedicije i obezbeđuje vodiče, a manje iskusnima preporučuje se da ne idu samostalno s obzirom na opasnosti koje prete na određenim deonicama, već kao deo organizovanih grupa. ■

GDE, ŠTA, KAKO...

Hrana i piće

Hraniti se u Indiji poseban je izazov. Tajna ove kuhinje je u začinima, a ljutina je ključna kako za ukus, tako i za higijenski minimum...

Različite vrste karija, tradicionalni biriyani (pržena riža sa suvim voćem, orašastim plodovima i aromatičnim začinima poput šafrana), korma, tandori... sve je uglavnom bazirano na pirinču koji je ili sastojak jela ili je njegov glavni prilog. Izuzetak je ukusni hleb naan - tanka i hrskava lepinjica koja ponekad bude zamena pirinču.

Kašmirska hrana je okarakterisana suptilnim mešanjem začina, posebno šafrana, i korišćenjem asafetida - smole koja daje aromu i pomaže u probavi. Najpoznatiji specijaliteti uključuju jagnjetu mariniranu u jogurtu, ovčetu kuvanu u mleku i aromatizovanu muškatnim oraščićem, bogati mesni curry. Indijski hleb uglavnom ne sadrži kvasac i napravljen je od pšeničnog brašna i začina, te svakako probajte chapati roti i paratha.

Normalan obrok u regijama koje su u ravnici Ganga sastoji se iz obilja pirinča, povrća pečenog sa začinima, dala, beskvasnog hleba, punomasnog jogurta i deserta baziranog na mleku. Chutney je aromatičan, slatko-kiseli umak indijske kuhinje kašastog izgleda, a sastoji se od komadića voća i povrća. Slatko-kisela aroma dobija se dodatkom šećera i limunovog soka ili sirčeta, a mogu se dodati i so, biber, korijander, orientalni kumin i kurkuma. Priprema se kuvanjem kao marmelada.

Bengal je jedino mesto u Indiji gde se hrana servira hronološki, po redosledu baziranom na verovanjima vezanim za pomaganje probave. Gorko lišće i bundeva se serviraju prve, zatim pirinč, dal, chutney i sveprisutna riba. Vegetarijanci Bengala odbijaju meso, ali jedu ribu i rakove. Mishti Doi - zaslđeni jogurt u glinenoj posudi bengalska je poslastica servirana krajem obroka obično s nekim drugim mlečnim desertom.

UKRATKO: *Ukoliko ne jedete u ekskluzivnim restoranima - „ljuto i vrelo“ jedini je recept da preživite indijske gurmanske bez zdravstvenih posledica. Evopljeni su najtolerantniji na bengalsku kuhinju, kako zbog redosleda serviranja, tako i zbog blažih začina.*

Miljana Tomic, geograf

Nešto sa nečim na bengalski način

PHOTO:SXC

Kape i rukavice

Oprostio sam uredniku što je prošli put iz novina izbacio moj tekst. I on je meni oprostio što o čvorovima i užariji nisam znao da napišem ama baš ništa. Ponovo smo na mom terenu: fensi stvarčice i gedžeti kada biti pametan i lep...

Savršen par:
testirana The North Face
kombinacija (oko 5.000 dinara)

Nikad mi neće biti jasno zašto su kape i rukavice u onoj pomalo skrajnutoj grupi „Outdoor oprema – ostalo“. Tu su frljnuti kao da nisu obavezni prilikom svake akcije, makar to bio i vreli jul. Čak i ako sumnjičavo preskaćete retke mog tek-

sta, pokušaću da vas ubedim da sve ovo ima smisla.

Elem, naš organizam je čudo prirode. Zadivljujuće otporan, čudesno prilagodiv, zapanjujuće samoodrživ... Upravo zbog toga uspevamo da opstanemo i u najekstremnijim uslovima, samo ako znamo da prepoznamo signale koje nam šalje naše telo.

REČ-DVE O RUKAVICAMA

Na hladnoćama, bez obzira koliko dobro ili loše bilo zaštićeno, naše telo će prvo pokušati da se prilagodi. Pri manjim temperturnim razlikama to će biti neprimetan proces, a pri neznatno većim vaše telo će početi da pribegava očiglednijim metodama zaštite – ježenje kože. Ako organizam uspe da prebrodi temperturnu razliku, ubrzo ćete prestati da se ježite, ali ukoliko nije u mogućnosti javiće se jeza i drhtavica.

Sigurno se pitate kako vas kapa ili rukavice mogu spasti hladnoće kada prekrivaju gotovo zanemarljivu površinu tela? Tu dolazimo do treće – ključne karakteristike našeg organizma: samoodrživost. Kada našem telu zapreti opasnost, ono postupno „isključuje“ pojedine delove, kako bi zaštitilo vitalne organe. Tada prvo strada „periferija“ – ruke i noge. Kada imate rukavice, vaše ruke će duže vremena biti tople, pa će telo imati više mogućnosti da kombinuje raspoloživu energiju za očuvanje vitalnih organa.

Budimo realni, ako izuzmemo ekstreme, visokogorske akcije, u retko kojoj prilici će prosečan planinar doći do ove preposlednje odbrane organizma. Ipak, rukavice su neophodne jer ćete i najmanji pad temperature osetiti prvo na vrhovima prstiju. Hladne, ukočene ruke nikome ne trebaju, a posebno ne u situacijama kada treba držati planinarski štap, petljati oko karabinera ili, ne daj bože,

Cayenne
Cena distributera
u Americi:
\$379,95 USD

Materijal: Polartec® Power Stretch®
Karakteristike: sa ojačanjima na dlanovima od elastičnog Kevlar®-a i silikonskom mrežicom na prstima.

Karakteristike: Višeslojne, meke, elastične i tople, veoma izdržljive, zahvaljujući specijalnim ojačanjima. Sa njima se lako manipuliše konopcem, cepinom...

Namena: trekking i hajking, alpinizam

Masa: 58 g

Opseg temperature: -1/4 °C

Model: uniseks

.....

Materijal: Polartec® Windbloc-ACT®
Karakteristike: Odlična kombinacija mitersica i rukavica sa sećenim prstima; tople i vetronepropusne.

Namena: trekking, hajking u periodima od jeseni do proleća.

Masa: 86 g

Opseg temperature: -4/4 °C

Model: uniseks

.....

WindWeight Mitt
Cena distributera
u Americi:
\$39,95 USD

HeavyWeight Mitt
Cena distributera
u Americi:
\$29,95 USD

Materijal: Polartec® Power Stretch®
sa ojačanjima na dlanovima od elastičnog Kevlar®-a.

Karakteristike: Višeslojne, meke, elastične i tople, veoma izdržljive.

Namena: trekking i hajking u zimskim uslovima, skijanje

Masa: 60 g

Opseg temperature: -4/4 °C

Model: uniseks

.....

Naveden opseg temperatura garantuje proizvođač, ali je on u realnim uslovima daleko veći, odnosno sve ove rukavice bez problema možete da koristite i na deset stepeni nižim temperaturama.

MARKET

uhvatiti neku stenu. Da li znate da se na trekerskim ili hajkerskim akcijama nezgode najčešće dešavaju kada planinar duva nos ili se pri penjanju oslanja promrzlim rukama?

Zbog toga je proporučljivo da bez obzira na godišnje doba imate odgovarajuće rukavice. Zimi to treba da budu dva para rukavica - donje (tanke, od polara, nekada i sa sečenim prstima) i gornje (deblje, po mogućnosti nepromočive). Postoji više vrsta i tipova rukavica, a od vaših afiniteta zavisi koje ćete izabrati. Ukoliko planinar nema potrebu da često manipuliše sitnim predmetima, a izložen je vrlo niskoj temperaturi, koriste se gornje rukavice sa dva prsta (palac i kažiprst), zato što se tako prsti bolje greju. Postoje i rukavice bez izdvojenih prstiju, ali su veoma nepraktične i krute. Njihova jedina prednost je što prsti u društvu ostaju duže topliji. Moja omiljena zimska kombinacija je tanke rukavice sa sečenim prstima i deblje, nepromočive rukavice sa odvojenim prstima. Kada mi zatrebaju slobodni prsti dovoljno je samo da skinem deblje gornje rukavice.

Rukavice su potrebne i tokom leta. Naravno, ne treba da ih nosite na rukama, ali su u rancu obavezne. Da li je potrebno da napominjem da se u planini vreme može promeniti „munjevitom“ brzinom?

KAPA, KAČKET, ŠEŠIR...

Šta reći o kapama, kačketima ili šeširima, a da to ne izgleda kao tupljenje? Zna se čemu služe i kako „rade“, a svako će znati da odabere odgovarajuću prema svojim potrebama i afinitetima... Međutim, da li je baš tako? Često sam viđao planinare koji po najvećoj hladnoći nose fensi kačkete koji jedva da im pokrivaju teme, a zatim iste te ljkupke kapice reklamiraju i tokom najgorih letnjih žega. Šta je njihov problem? Nemaština, potreba da se „reklamira“ fensi stvarćica, pogrešna procena, loš izbor? Možda sve po malo od toga...

Kačket je najnezahvalniji deo planinarske opreme. Ukoliko nema štitnike za uši, zimi je neupotrebljiv, a ako nema maramu, tokom leta se spremite na celodnevno pečenje vrata. Kako delimično pokriva samo jedan mali deo lica, kačket nije nikakva zaštita od sunca, osim od direktnog zagrevanja lubanje. Ukoliko već niste investirali džeparac u neki skup kačket, možda je bolje da kupite kapu sa obodom ili šešir za leto i kapu za zimu. Zimi se nosi najčešće kapa od polara, ili vunena. Preko vunene kape, u slučaju kiše i snega nosi se kapuljača.

U tekstu je bilo reči iskljuvo o planinarskoj opremi. Ukoliko ste penjač, biciklista, skijaš ili upražnjavate neku drugu outdoor aktivnost, za vas važe nezнатно drugačija pravila. Pored toga što će vam biti potrebne specijalne rukavice i kape, svaka od ovih aktivnosti ima svoje fineze. Ipak zajedničko je da prilikom svih aktivnosti imate odgovarajuću „Outdoor opremu – ostalo“. ■

Specifikacija: 50% vuna, 50% sintetika, sa mikrofiber postavom
Cena distributera u Americi: \$29,95 USD
.....

Specifikacija: sintetički materijal
Cena distributera u Americi: \$32,95 USD
.....

Specifikacija: Polartec® Power Dry®
Cena distributera u Americi: \$34,95 USD
.....

decembar 2011. MojaPlaneta

TESTIR' O ZA VAS

Rukotvorine

Uleteo sam u prodavicu i dočepao se skijaških rukavica. Pokretljivost prstiju sam odmah testirao na mobilnom. Prodavci su me gledali popreko...

O duvek su mi se svidale nabudžene skijaške rukavice. Doduše, nisam imao priliku, a ni potrebu da ih nosim, ali kada mi je urednik predložio da napravim test za ovu opremu, odmah mi je u glavi sevnuo par savršenih rukavica. Upravo jedne takve sam bezecovao u prodavnici, ali i momentalno ostavio. Pored cene, moju romansu je prekinulo saznanje da skijaške rukavice odlično rade ono za šta su napravljene (čuvaju vaše ruke od hladnoće), ali kada treba uraditi nešto sa rukama, te savršene rukavice morate da skinete.

O kapi nikada nisam razmišljao na taj filozofski način, najverovatnije jer mi nije bila pred očima, nego na glavi. Vazda sam nosio neke obične kape sa gombicom (hvala ti bako!). Marka mi je prilikom izbora bila sporedna, ali cena nije, pa je za ovaj test u obzir došao komplet kapa/rukavice, jer su u paru listom jeftiniji nego kada ih kupujete odvojeno. Zbog toga sam se opredelio za poznatu marku, dobre performanse i pristojniju cenu. „The North Face“, po proizvođačkoj ceni od 5.000 dinara u euro protivvrednosti, nudi kombinaciju rukavica i kape koje će zadovoljiti prohteve i najvećih gnjavatora. Evo o čemu se radi!

Rukavice su proizvedene od sintetičkog streča, što znači da su lake, izdržljive i tople. A sada ono najvažnije: silikonske šare omogući će vam ne samo da manipulise sitnim predmetima, nego da „drljate“ kuglicu na mišu ili tipkate sitne tastere na telefonu, što je zapravo poslednja stvar koja vam je potrebna prilikom outdoor aktivnosti. Rukavice su testirane na temperaturi od -10 stepeni Celzijusa i nisu pokazale ni najmanju slabost.

Kapa je takođe od sintetičkih materijala (100% acrylic), ali se, u poređenju sa sličnim proizvodima od vune, daleko brže suši. Pošto je ovo tipična skijaška kapa, odlično čuva uši i sinuse, a ukoliko je potrebno da se zbog kiše preko glave prebací kapuljača gombica vam neće smetati.

UKRATKO: Da li vam zaista trebanju cyber rukavice i kape? Prilagodite opremu svojim potrebama jer je zaista neukusno da na lakim šetnjama nosite skijaške rukavice i skafandere kao da osvajate vrhove Himalaja. Ovo je savršen par!

Zoran Kalinić, hodač

Iskren prijatelj prirodi i čoveku

Iskren prijatelj prirodi i čoveku
EKOlist
Broj 25 • godina 4 • EKOLOGIJA • ŽAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE • ODRŽIVI RAZVOJ I ZDRAVSTEVNI ŽIVOT • prodaja u preplati

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života
Prodaja u preplati

Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57